

ГОРА®

3/2026

www.gorabg-magazine.info ● Цена: 1.53 € / 3 лв.

СПИСАНИЕ ЗА ГОРСКО, ЛОВНО СТОПАНСТВО И ЕКОЛОГИЯ

STIHL

100
ГОДИНИ
1926-2026

CHAMELEON
TESTED BY NATURE

Сканирайте
QR-кода
и вижте
нашите
нови
промоции

СПЕЦИАЛНА ОФЕРТА

Сега е най-добрият момент да развиете
своя дървообработващ бизнес!

LT20START

Стационарна или мобилна
версия — изберете
конфигурацията според
нуждите на вашето
производство

СПЕСТЕТЕ
до 20%

Хидравлична система за
манипулиране на трупи —
по-бързо, по-лесно,
по-ефективно

* Спестете до 20% при покупка на банциг LT20START — само до 31 май 2026 г.

www.woodmizer.bg

office@ecotechproduct.com

Екотехпродукт ООД

София 1186, ул. „Стар Лозенски път“ № 38

тел./факс: 02/979 17 10

тел.: 02/462 70 35

тел.: 089 913 31 10

Wood-Mizer®

from forest to final form

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ

Председател

Д-р инж. Анна ПЕТРАКИЕВА – заместник изпълнителен директор на ИАГ

Членове

Инж. Росен РАЙЧЕВ – заместник изпълнителен директор на ИАГ

Проф. д-р Иван ПАЛИГОРОВ – председател на Съюза на лесовете в България и преподавател по икономика и горска политика в ЛТУ

Доц. д-р Евгени ЦАВКОВ – преподавател по дендрология в ЛТУ и ръководител на Музея на Лесотехническия университет

Д-р инж. Георги ГОГУШЕВ – зам.-директор на Регионалната дирекция по горите – Благоевград

Д-р инж. Росен АНДРЕЕВ – гл. асистент в ИГ – БАН, секция „Горска ентомология, фитопатология и ловна фауна“

Секретар

Радка ЛЯХОВА – главен експерт в Дирекция „Информационно-административни дейности“ в ИАГ

РЕДАКЦИОНЕН ЕКИП

Главен редактор

Юлия СЪБЧЕВА
yulia_sabcheva@abv.bg

Редактори

Женя СТОИЛОВА
zhenia.stoilova@gmail.com

Д-р инж. Павел ПАВЛОВ
pavelppj@gmail.com

Борислав БЕЛДЕВ
bbeldev@abv.bg

Технически редактор

Ваня КИСЬОВА-ИЛИЕВА
v.v.kisiova@gmail.com

Фоторепортери

Йордан ДАМЯНОВ
jordan.damianov@abv.bg

Инж. Цветомир ЦОЛОВ
tsolovwild@gmail.com

Счетоводство

Станислава КРУМОВА
tania_mit@abv.bg

ДИЗАЙН И ПРЕДПЕЧАТ

Теменужка МАРКОВА
nushkamarkova@abv.bg

Съдържание:

2 Поздравление от зам.-министъра на земеделието и храните инж. Николай ВАСИЛЕВ

2

3 75 ГОДИНИ ГОРСКИ СЕМЕКОНТРОЛНИ СТАНЦИИ

Горска семеконтролна станция – София – пазител на генетичния фонд на българските гори

7

9 ЗАЛЕСИТЕЛНА КАМПАНИЯ

Инициативата „Новата гора на София“ продължава в Банка

10 АНАЛИЗ

Изменения в цените на добитата и реализирана обла дървесина от държавните предприятия и техните териториални поделения в периода 2021 – 2025 година

16 МЕЖДУНАРОДНО СЪСТЕЗАНИЕ „МЛАД ДЪРВОСЕКАЧ“

Съчетание на традиция, професионализъм и международно партньорство

23

18 ЛЕСОЗАЩИТА

Нови предизвикателства пред българските гори през 2025 г. и предстоящи лесозащитни мероприятия за 2026 г.

22 30 ГОДИНИ МЕЖДУНАРОДНО ИЗЛОЖЕНИЕ „ПРИРОДА, ЛОВ, РИБОЛОВ“

Юбилейното издание се фокусира върху образованието на децата в грижа за природата

26 ГОСТ НА РЕДАКЦИЯТА

Дяконът арборист Светослав ПАНДУРОВ: Арбористът е хирург, който оперира с много знания и опит

27

28 ГОРСКА ПЕДАГОГИКА – забавна страничка за малки и пораснали деца

© Цветомир ЦОЛОВ

www.facebook.com/spisaniegora

Снимка на корицата: Йордан ДАМЯНОВ

Адрес на редакцията:

София 1303, ул. „Антим I“ №17,
тел.: 02 988 86 42
<http://www.gorabg-magazine.info>
E-mail: gora@iag.bg
spisaniegora1899@gmail.com

Банка ДСК ЕАД,
София, клон Стамболийски,
IBAN: BG97STSA93003104045001
BIC: STSABGSF

Годишен абонамент - 15.34 €/30 лв.
Отделен брой - 1.53 €/ 3 лв.
Курс към EUR: 1.95583

Печатни коли 4.
Формат 1/8 от 60/90.
Броят е подписан за
печат на 31.03.2026 г.
Печат „Фатум“ ООД
Индекс 20346
ISSN 0861 - 7570

Поздравление от зам.-министъра на земеделието и храните инж. Николай ВАСИЛЕВ

**УВАЖАЕМИ ЛЕСОВЪДИ,
СКЪПИ ПРИЯТЕЛИ НА БЪЛГАРСКАТА ГОРА,**

С искрено уважение и признателност се обръщам към Вас, лесовъди, горски служители, работници и радатели, посветили своите сили и знания и отдали живота си на създаването, устойчивото управление и опазването на българската гора. За мен е голяма чест през последните 30 години да съм част от лесовъдската колегия и в настоящия момент да имам привилегията да Ви поздравя по случай нашия професионален празник – Седмицата на гората, която тази година отбелязваме за 101-и път.

Тези празнични дни са време, в което си припомняме постигнатото, задаваме си въпроси за настоящето и отправяме поглед с очакване към бъдещето. Ние сме наследници на една забележителна традиция и продължители на великото дело на онези, които със знание и упорит труд са възстановявали българската гора и са превърнали обезлесените терени в жизнени екосистеми. Дълбок поклон!

Това наследство е повод за гордост, но неизбежно води със себе си висока отговорност пред бъдещите поколения. Ние трябва да приемем тази отговорност като предизвикателство и мотивация и да си припомним, че благодарение на труда на горските служители, във времето, когато много от традициите се изгубиха, лесовъдската колегия успя да съхрани изконното си право да създава, отглежда и стопанисва високопродуктивни и жизнени гори.

Днес се изправяме пред българското общество, и най-вече пред себе си, за да направим обективна равностметка дали ни стигат силите и можем ли да посрещнем основната си отговорност – и занапред да пазим горите и да бъдем техни добри стопани. И именно обективността ни задължава да признаем, че не можем да подминем предизвикателствата, пред които е изправено горското стопанство и дървопреработвателната промишленост днес. Сложната през последните години обществена, политическа, екологична и икономическа обстановка и необходимостта от адаптиране към новите национални, европейски и световни реалности ни изправят пред множество сериозни въпроси. Именно затова е важно всеки от нас да постави открито тези въпроси и да бъде непримирим професионалист в постигането на устойчиви и дългосрочни решения за гарантиране на екологичния, икономическия и социалния баланс на българските гори.

Отправяйки своя сърдечен призив и покланяйки се пред всеки един от Вас, смирено настоявам всички ние да направим необходимите първи стъпки по пътя, който да ни изведе до един независим и напълно приет от обществото сектор! Сектор, който възражда достойнството да се носи призиванието „лесовъд“. Убеден съм, че със своя опит, експертност и ангажираност лесовъдската общност ще продължи да бъде ключов фактор в този процес.

Скъпи колеги и приятели,

Пожелавам Ви здраве и неизчерпаеми сили за отстояване на достойнството и честността на нашата професия. Защото гората е в сърцето на всеки един от нас, тя е живата връзка между поколенията, национална ценност и споделена отговорност!

ЧЕСТИТА СЕДМИЦА НА ГОРАТА!

**Инж. Николай ВАСИЛЕВ
зам.-министър на земеделието и храните**

75 години горски семеконтролни станции

Горска семеконтролна станция – София – пазител на генетичния фонд на българските гори

Създадени в отговор на нарасналите нужди от качествени семена за залесяване, днес горските семеконтролни станции са ключов фактор в управлението на горския генетичен фонд. Зад успехите на ГСС – София, несъмнено стоят поколения специалисти, а днес – нейният малък сплотен колектив от експерти, отдадени на професията. Именно тази спойка от приемственост, професионализъм и лична отдаденост позволява на екипа да отговаря на съвременните предизвикателства. В условията на климатични промени и природни изпитания мисията на горските семеконтролни станции е да съхранят генетичния ресурс на нашите гори и да превърнат традицията в работеща стратегия за бъдещето. От първите стъпки до съвременните постижения на ГСС – София, ни превежда нейният директор д-р инж. Станимира Шулева, чийто професионален път вече две десетилетия се преплита с историята на Станцията и е част от нейния градеж.

**Д-р инж. Станимира ШУЛЕВА –
директор на ГСС – София:**

**Имаме привилегията да
работим с най-красивите
и ценни гори на България**

Историята на горския семеконтрол в България

С Постановление №1171 от 24.09.1951 г., в което се констатира, от една страна, нарасналите нужди от горски посевни материали за целите на залесяването и от друга страна, тяхното незадоволително качество, Министерският съвет възлага на тогавашното Управление на горското стопанство да организира две семеконтролни станции. Така през ноември са създадени двете семеконтролни станции в София и Пловдив. През тази година се навършават 75 години от създаването им. Време, в което са градени самочувствие и традиции, съчетани със стремеж към усъвършенстване и отговорност към горското семепроизводство. Първият директор на ГСС – София, е инж. Борис Мичев, който заедно с лаборантите тогава поставя основите на горския семеконтрол.

Всяко начало е трудно и тук не е по-различно. Липсата на литература, опит, специалисти, дори и подходящи помещения не отказват колектива на тогавашната Станция, а напротив – засилват тяхната амбиция да се върви напред и да се изградят основите на горския семеконтрол. Усилията и трудът им са насочени към провеждане на наблюдения, събиране на данни, изучаване на родния и чуждия опит, набавяне на необходимата апаратура. Изготвят се справочници, ръководства, стандарти, които да се ползват в практиката по семейбиране, семедобив, запазването, подготовката и

използването на горските генетични ресурси. Тогава е въведено задължителното спазване на БДС за методите за лабораторно изпитване на посевните качества на семената от горскодървесни видове и храсти, както и справочник за плодовете и семената от тях. Последствие са били допълнително усъвършенствани и изменени. За окачествяване на семената средногодишно в лабораториите на двете станции са изследвани над 3500 семенни проби. Предварителното освидетелстване на посевните материали спомага да се спестят значителни материални разходи. Резултатите от тези изследвания показват, че между 10 и 30 % от изпитваните проби са били нестандартни или трето качество, което подчертава необходимостта от окачествяване на посевния материал, преди да се засява в горските разсадници. Този стандарт се използва и до днес, което е показател за тяхното качество и полезност.

През същата 1951 г. се определят и първите насаждения, които да задоволяват нуждите на полезащитните залесявания и създаването на държавни защитни горски пояси в Добруджа със семенни материали. Избрани са от най-елитните популации от широколистни видове – държавните гори: „Божурица“ – Видинска област, „Воден“ – Разградска област, „Орман“ – Ямболска област, „Тича“ – Котленско, и др., а за иглолистни видове – „Габра“ в района на Кюстендил, Борисовата градина в София и Парк „Витоша“.

През 1962 г. на Национално съвещание по проблемите на горското семепроизводство в Боровец са набелязани основните задачи и направления в областта на горската селекция и генетика. Една от тях е съхраняването на най-ценните популации и започва изграж-

дането на горската семепроизводствена база (ГСБ). Това са насаждения с богат видо-екотипов и формов състав, висока производителност и качествена структура. Голяма част от тези насаждения са с естествен произход.

Пример за приложението на постиженията на генетиката и селекцията е районирането на семеползването при дървесните видове у нас – то е поставено на екотипова основа и препоръките към практиката се основават на резултатите от многобройните заложи експерименти. Едва след поставянето на горското семепроизводство на генетико-селекционна основа започва да се взема предвид произходът на семената. За съжаление, това става по-късно и голяма част от културите, създадени по време на мащабните залесявания през 60-те и отчасти през 70-те години, са с неизвестен или само приблизително известен произход.

Стопанисването на насажденията за семепроизводство до 1992 г. е подчинено на съхраняване на горския генетичен фонд чрез консервация, като е разрешено провеждането само на селекционни сечи с интензивност до 15 %, независимо от състоянието на насажде-

Семенна сбирка на ГСС – София

нието. Прокарването на пътища също е забранено. На по-късен етап става ясно, че това не е най-правилният начин за стопанисване на тези насаждения и се пристъпва към промяна на действащите тогава нормативни документи, като се разрешават прилагането и на други лесовъдски мероприятия и сечи, чрез които да се съхрани и подобри в бъдеще ценният горски генетичен фонд в тях.

Основните функции и дейности на горските семеконтролни станции

През 75-годишния период горските семеконтролни станции изпитват и определят произхода и качеството на семената за посев в горските разсадници. Извършват предварителен анализ за установяване на годността на реколтата; масова и индивидуална селекция в горите; оценка, маркиране и паспортизиране на плюсови и кандидателитни дървета. Координират и контролират дейностите по създаване и поддържане на генеративни и вегетативни семепроизводствени градини, маточници, клонови колекции и дендрариуми. Извършват контрол по стопанисването и проверка на състоянието на одобрените и регистрирани базови източници. Определят, паспортизират и регистрират нови насаждения за семепроизводство. Участват в приемателни комисии на извършените залесявания и проведените инвентаризации на горските култури. Извършват фенологични наблюдения за установяване на степента на цъфтежа и плодоносенето на горските дървесни и храстови видове и изготвяне на оценки и прогнози за очакваната реколта. Създават и поддържат семенни колекции (генна банка) от ценни местни дървесни видове. Дългосрочно съхраняват семена от дървесни и храстови видове. Участват в експертни съвети по дейности, свързани с горското стопанство, гор-

Колективът на Горска семеконтролна станция – София

Инж. Любомира Коюва – старши експерт, отчита покълналите семена на кълнителния апарат

▲ **везни и влагоизмервателен уред**
ЛАБОРАТОРНО ОБОРУДВАНЕ

▼ **вакуумен апарат**
и сепаратор за семена

Инж. Лидия Георгиева – главен специалист, показва изследване за жизнеспособност на семената в тетразол

ските генетични ресурси и нормативната база, както и в международни дейности по търговия, внос и износ на горски репродуктивни материали. Водят регистър на горската семепроизводствена база и поддържат архив и база данни за нея.

Създават се опитни и географски култури от местни и интродуцирани видове за определяне на тяхната устойчивост и растежни качества при различни климатични условия, определят се и районите на произход в България и се извършва райониране на семедобива и семеползването.

Трудно могат да се обхванат дългогодишната история на горските семеконтролни станции, всички постижения, преодолените трудности и постоянна работа за постигане на целите и поставените задачи.

Със Заповед № 304 от 29.05.2001 г. на началника на НУГ, ГСС – София, е обособена като юридическо лице, устроена на регионален принцип.

В момента Горската семеконтролна станция – София, е юридическо лице на бюджетна издръжка, специализирано териториално звено (СТЗ) на Изпълнителната агенция по горите (ИАГ).

Дейността на Станцията е свързана с подпомагане на изпълнителния директор на ИАГ при провеждане на държавната политика в областта на горските репродуктивни материали (ГРМ), интродукцията на дървесни и храстови видове, опазването на горските генетични ресурси, както и при прилагането на политиката на Европейския съюз, Схемата към Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР) за сертификация на горски репродуктивен материал, предназначен за търговия и поети международни ангажменти в тези области на дейност.

В периода, когато България става член на Европейския съюз (ЕС), българското законодателство е хармонизирано с европейското. Нормативната база е променена и изготвена в съответствие с изискванията на ЕС. Това оказва влияние и върху дейността на станциите. Проведени са обучения във всички нива в системата на горите, като водещо участие имат служителите на двете семеконтролни станции.

Лабораторното изпитване на семената – гаранция за качество

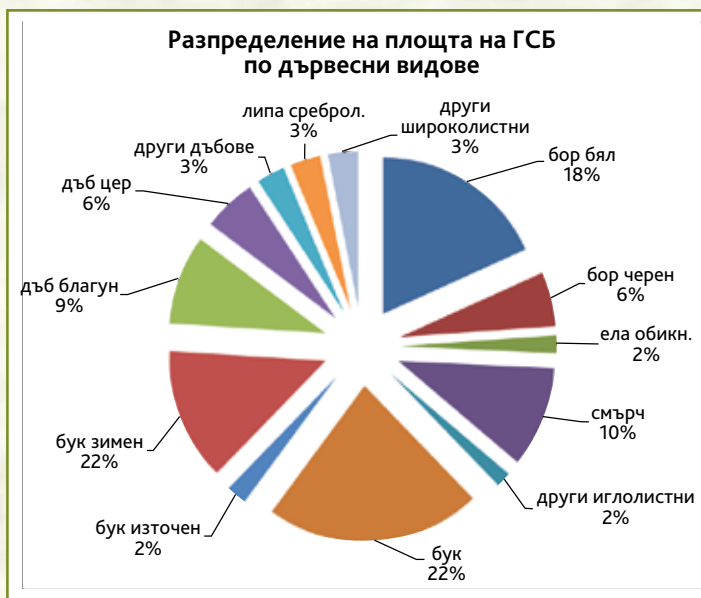
Горската семеконтролна станция – София, разполага с лаборатория за изпитване и определяне на произхода и качеството на семената и осъществява контрол и координация по прилагане на законодателството в областта на ГРМ в териториалния ѝ обхват на дейност, и по-конкретно в осем регионални дирекции по горите (РДГ) – Берковица, Благоевград, Велико Търново, Кюстендил, Ловеч, Русе, София и Шумен.

Лабораторията на Станцията разполага със съвременни кълнителни апарати „Якобсенов“, кълнителен шкаф, сушилни, високочувствителни везни, термостат и др., с което се увеличава възможността за избор на метод за изпитване на семената. Понякога се правят и паралелни изпитвания чрез прилагането на различни методи с опитна цел.

В лабораторията на ГСС – София, се извършва предварителен анализ за установяване на годността на семенната реколта и се осъществява контрол по спазване на изискванията при формиране на партиди, след което изпитванията се провеждат в две насоки: по физични показатели – органолептични признаци, чистота и маса на 1000 семена, и по физиологични показатели – кълняемост, енергия на кълнене; жизнеспособност чрез тетразолов тест и жизнеспособност чрез рязане.

Горската семепроизводствена база съхранява голямото генетично разнообразие

Както споменахме, изграждането и стопанисването на горската семепроизводствена база (ГСБ) се базира на целите ѝ и е определено от разпоредбите в Закона за горите и другите нормативни актове, произтичащи от него. Изграждането на ГСБ е дългогодишен процес, преминал през различни етапи, повлияни, от една страна, от приоритетите в горското стопанство, свързани с необходимостта от производство на репродуктивни материали и от друга страна, опазване на горския генетичен фонд. Наличието на достатъчно по количество генетично ценни популации и отделни насаждения в страната са предпоставка за изгражда-

Фиг. 1. Разпределение на площта на горската семепроизводствена база по дървесни видове

нето на ГСБ, обхващаща голям диапазон от дървесни видове и тяхното екотипово и формово разнообразие. Два са основните методи за съхраняване на горския генетичен фонд и изграждане на ГСБ: на място (*in situ*) и извън мястото на разпространение (*ex situ*). Компонентите, изграждащи ГСБ – базови източници (БИ), са следните:

- Насаждения за семепроизводство (НС) – най-устойчивите и продуктивни насаждения – съхранение *in situ*.
- Плюсови дървета (кандидат елити), изходен материал за активна селекция и семепроизводство от по-висока категория – съхранение *in situ*.
- Клонови колекции за съхраняване на ценни екотипове и индивиди – съхранение *ex situ*.
- Вегетативни и генеративни семепроизводствени градини – съхранение *ex situ*.

Общата площ на всички видове базови източници в България към 31.12.2025 г. е 12 272.65 ха и включва 43 дървесни вида, от които 11 иглолистни и 32 широколистни.

В района на ГСС – София, към 31.12.2025 г. са регистрирани 1236 насаждения за семепроизводство,

от които 404 за иглолистни дървесни видове и 832 за широколистни. Общата им площ възлиза на 12 171.39 ха: 3260.98 ха иглолистни и 8910.41 ха широколистни.

В горската семепроизводствена база е съхранен в голяма степен ценният генетичен фонд. Мерките и действията, които се взимат и извършват при нейното изграждане, правилно стопанисване и използване, са мерки и действия, които имат пряко влияние за опазването на горските генетични ресурси като цяло. Все по-важна става нейната роля за запазване на биологичното разнообразие и съхраняване на автохтонните и подобрените чрез методите на горската генетика и селекция генетични ресурси. Горската семепроизводствена база е ресурсът, от който трябва да произлизат новосъздадените горски насаждения, в нея се съхранява голямото генетично разнообразие на нашата страна. Именно в него се намира ключът към екологичната приспособеност и възможности за адаптиране. Жизнеността на горите се дължи на тяхното генетично разнообразие. Опазването на този фонд на индивидуално и популационно ниво изисква значителни усилия и стои на преден план в работата на семеконтролните станции.

Поддържа се базата данни и регистъра на опитните географски култури, което е свързано преди всичко с преглед и обновяване на данните, които са получени като текстове, таксационни описания и картови материал при извършването на лесоустройствените инвентаризации и горскостопанското планиране на териториалните поделения. Също така нови записи се правят в досиетата на проверени през текущата година географски култури. ГСС – София, съхранява архив на създадените в нейния териториален обхват опитни географски култури. Всяка от тях притежава досие, в което са налични документи, свързани с нейното създаване.

Проучванията, които могат да бъдат направени в географските култури, са от изключително значение, особено предвид настъпващите промени в климата и повишения интерес към ползването на дървесина от бързорастящи и адаптивни видове като възобновяем ресурс. Тъй като географските култури се създават от ценни дървесни или храстови видове от различни географски произходи – местни и чуждоземни, данните от такива проучвания биха представлявали интерес във връзка с борбата със засушаванията и производ-

Вегетативна семепроизводствена градина от бял бор на територията на ДГС – Ихтиман

Генеративна семепроизводствена градина от летен дъб на територията на ДГС – Никопол

ството на биомаса. Особено внимание би следвало да се обърне на местните видове. Поради липса на финансов ресурс не се извършват необходимите наблюдения и измервания.

Горската семепроизводствена база е обогатена със създаването на семепроизводствени градини от летен дъб, бяла акация, дербнолистна и сребролистна липа, бял бор, черен бор, атласки кедър, сребрист смърч, бяла мура и горскоплодни видове. Тези дейности често пъти са извършвани съвместно или под ръководството на научни работници от Лесотехническият университет и Института за гората при БАН, със съдействието на Изпълнителната агенция по горите и лесовъдската колегия по места.

Семепроизводствените градини се създават за получаване на ценни в наследствено отношение и с високи посевни качества семена, постигане на редовно и обилно плодоносене и облекчаване на семействата. Съществуват различни видове семепроизводствени градини – вегетативни (автовегетативни и хетеровегетативни) и генеративни. Създаването на генеративни семепроизводствени градини (култури с известен произход, създадени на популационен принцип) датира от 1986 г. и са уникални за Европа към този момент.

В момента България се гордее с редица съхранени уникални автохтонни популации от различни широ-

колистни и иглолистни дървесни и храстови видове. Благодарение на изградената горска семепроизводствена база са съхранени генетични ресурси на едни от най-ценните и устойчиви популации у нас.

Генната банка – дългосрочна застраховка за горските екосистеми

Под ръководството на инж. Свилена Божинова – директор на ГСС – София, в периода 1998 – 2019 г., Станцията инициира два проекта, с които успешно получава финансиране от Европейската комисия по програма LIFE. Най-значим резултат от тези проекти е изграждането на генна банка за съхранение на семена от горски дървесни и храстови видове, закупуването на лабораторно оборудване за извършване на изоензимен анализ. Възстановени са 1400 дка увредени хабитата от екологичната мрежа „Натура 2000“.

Изграждането на генна банка за съхранение на семена от горскодървесни и храстови видове ни дава възможност устойчиво да съхраняваме и запазваме по метода *ex situ* генетични ресурси, с което ще намалим риска от загуба на биологично разнообразие при евентуални бедствия, промяна на климата, едроплощни природни нарушения и други негативни фактори. Съхраненият генетичен материал в генната банка ще осигури широк спектър от генетични запаси и ще позволи използването на най-подходящите произходи при необходимост от възстановяване от увредени хабитати.

В Генната банка не просто трябва да съхраняваме семена от различни дървесни и храстови видове, а е необходимо да се обхване и разнообразието от популации, които растат при различни екологични условия, при възможност и формовото разнообразие на видовете.

За Генната банка като семенна колекция в ГСС – София, към края на 2025 г. са съхранени 230 партии семена, събрани по проект „LIFE10 NAT/BG/000146 „Съхраняване на генетичния фонд и възстановяване на приоритетни горски местообитания в Натура 2000 зони“ и проект LIFE16NAT/BG/000817 „Възстановяване и подобряване природозащитния статус на приоритетни горски хабитати от мрежа „Натура 2000“ в България“. Съхранени са общо 233.655 кг от 41 дървесни и храстови вида.

Служителите на ГСС правят проучвания и фенологични наблюдения във връзка с обновяването на Генната банка.

Естествено възобновяване в семепроизводствено насаждение от обикновена ела на територията на ДГС – Самоков

Семепроизводствено насаждение от бяла бреза на територията на ДГС – Пирдоп

Семепроизводствено насаждение от бук на територията на ДГС – Чипровци

Съвременните предизвикателства

Промените, настъпили в България и в Европа през последните 30 години засягат и горския сектор. Част от тях се отразиха на състоянието на горските генетични ресурси както в положително, така и в отрицателно отношение.

Сред положителните промени можем да споменем укрепването на мрежата от защитени територии у нас. Създадоха се три национални парка, голяма част от които са естествени гори, съхраняващи автохтонни генетични ресурси. Разви се международното сътрудничество, като особено силно се отрази присъединяването на България към Европейския съюз. Бяха обявени защитените зони по екологичната мрежа „Натура 2000“, в които се прилага природосъобразно и устойчиво стопанисване на горите, включително и горски генетични ресурси (ГТР). Почти всички придобивки от миналото бяха запазени – мрежата от семепроизводствени насаждения, семепроизводствени градини и други обекти.

От отрицателните промени голямо влияние имат увеличаването на незаконните сечи и липсата на интерес от страна на собствениците на недържавни гори за опазване на горските генетични ресурси.

Редица рискове и неблагоприятни фактори в днешно време застрашават досегашните постижения и възпрепятстват достигането на целите, заложи пред горските семеконтролни станции. През последните години се наблюдава тенденция за намаляването на обемите на залесяванията, което, от своя страна, намалява необходимостта от производство на посевен и посадъчен материал с подобрени наследствени качества, използват се малки партиди семена.

Опасността от загуба на биологично разнообразие и генетични ресурси в резултат на природни бедствия, промени в климата и други неблагоприятни фактори задължават семеконтролните станции да продължат още по-мотивирано своята работа за развитие и ефективно използване на горската семепроизводствена база.

Предизвикателствата са свързани с вероятната необходимост от създаване на нови култури. Проблемите, които възникват в иглолистните култури през последните 2 десетилетия, са свързани с различни причини: промени в климата, неподходящи произходи, ненавременни проведени отгледни сечи и като следствие от това – нападения от корояди, повреди от абиотични фактори (ветровали, ветроломи, снеговали и снеголоми). Това може да доведе до съществено повреждане на част от културите и в резултат на това да се появи необходимост от нова вълна на залесявания и съответно от посевни и посадъчни материали с подобрени наследствени качества.

Нека споменем и че цялостната дейност на горските семеконтролни станции се осъществява успешно и благодарение на лесовъдите, работещи в съответните държавни горски и ловни стопанства, регионалните дирекции по горите, лесозащитните станции, Лесотехническият университет и държавните предприятия по чл. 163 от Закона за горите, както и с напътствието и подкрепата на експерти от Изпълнителната агенция по горите.

Ако трябва да очертаем потребностите на съвременния семеконтрол, сред основните са засилването на международното сътрудничество в областта на управлението и опазването на горските генетични ресурси, както и разработването на стратегии за управление на ГТР в променящата се среда, включително и на климата.

Пакетирани и съхранени партиди семена в хладилна камера в Генната банка

Приоритети и посоки за развитие

Сред приоритетите на ГСС – София, е важно да се посочи инвентаризацията и активирането на създадените обекти от семепроизводствената база, за които в момента има недостатъчна информация и които са недостатъчно използвани.

Необходими са изследвания във връзка с управлението на генетичните ресурси в светлината на климатичните промени, сред които селекция и изпитване на устойчиви форми и произходи.

Да се проучват възможностите за създаване на култури от бързорастящи и сухоустойчиви видове за адаптиране на горските екосистеми към изменението на климата.

Необходимо е да се работи в областта на генетичното изпитване на базови източници, до момента няма регистрирани източници за добив на репродуктивен материал от категорията „изпитан“ в Националния регистър.

Важно е опазването и съхраняването на горския генетичен фонд на индивидуално и популационно ниво, в естествените насаждения, одобрени за базови източници, семепроизводствените градини, географските култури и дендрариуми.

Трябва да се увеличава площта на базовите източници от редки, ценни и сухоустойчиви произходи на горскодървесни видове и храсти и да се създават семепроизводствени градини от тях.

Да се извършва координация и контрол при провеждането на планираните лесовъдски мероприятия в базовите източници (БИ) и в изградените семепроизводствени градини.

Да се определят насаждения за динамична генетична консервация.

Важно е да се изготвят генни маркери за контрол на добиваните семена. Да се засилва контролът при производството и търговията с горски репродуктивни материали.

От полза би било обучението на служителите в горските стопанства, предприятията и регионалните дирекции по горите, имащи отношение към семепроизводството и опазването на ценния генетичен фонд.

Усъвършенстването на начина на управление на богатите генетични ресурси в България би предоставило нови възможности пред нас.

Днес ролята на горските семеконтролни станции е по-важна от всякога – защото в генетичното разнообразие на горите се крие тяхната устойчивост, а от него зависи и бъдещето на природата.

**Екип на сп. „Гора“
Снимки: Йордан ДАМЯНОВ
и архив на ГСС – София**

Залесителна кампания

Инициативата „Новата гора на София“ продължава в Банкя

Десетото издание на инициативата „Новата гора на София“ бе открито на 28 март в землището на община Банкя, близо до Дивотинския манастир. Събитието събра представители на държавната и местната власт, академичните среди, бизнеса и десетки доброволци, които заедно поставиха началото на пролетната залесителна кампания.

Сред официалните гости на събитието бяха зам.-министърът на земеделието и храните инж. Николай Василев, кметът на Столична община Васил Терзиев, зам.-кметът по екология Николай Неделчев, кметът на район „Банкя“ Рангел Марков, главният секретар на ИАГ инж. Димитър Баталов, директорът на РДГ – София, инж. Николай Николов, представители на академичните среди и официалния партньор на инициативата за тази година – „СОФ Кънект“. Столичният кмет даде официалния старт на пролетната залесителна кампания в землището на Банкя с думите: „Вярвам, че в политиката добрите идеи не трябва да имат мандат. Аз избирам да приемем и надградим смислените проекти, които сме „наследили“. Зам.-кметът по екология Николай Неделков, който координира оперативната дейност по проекта, акцентира върху водещата роля на научния подход в тазгодишната кампания. „Благодарение на експертния анализ на Лесотехническия университет избрахме точно този устойчив дървесен вид, който ще гарантира оцеляването на гората в спецификата на терена. За нас е важно не просто да засадим дървета, а да създадем истинска екосистема, каквато е гората“ – подчерта той.

В рамките на деня бяха засадени първите фиданки от предвидените над 47 000 дръвчета черен бор. Проектът в Банкя планира дългосрочно залесяване на близо 189 декара. През настоящия пролетен сезон ще бъдат залесени първите 30 декара. За доброволците са осигурени фиданки, инструменти и транспорт до терените в почивните дни през целия период на кампанията, която продължава до 10 май, като всяка следваща акция добавя нов щрих към разрастващата се зелена карта на София.

Събитието в Банкя бе съпътствано и от допълнителни инициативи, насочени към ангажиране на гражданите – включително възможност за среща с кучета от общинските приюти и информационни активности, свързани с грижата за градската среда.

Началото на едно от най-мощните екологични начинания

Официалните гости на събитието по време на откриването на кампанията (от ляво надясно): инж. Николай Николов – директор на РДГ – София, инж. Димитър Баталов – главен секретар на ИАГ, инж. Николай Василев – зам.-министър на земеделието и храните, Николай Неделчев – зам.-кмет по екология, Васил Терзиев – кмет на Столична община, Рангел Марков – кмет на район Банкя

на Столична община – създаването на защитен зелен пояс в периферията на града, е поставено преди близо десетилетие. Инициативата „Новата гора на София“ започва като амбициозен проект, но бързо се превръща в кауза, зад която застават хиляди доброволци. Първите насаждения от акация и дъб край рекултивираното депо в Суходол (2017 – 2021 г.) поставят основите на бъдещата гора. В следващия етап усилията се пренасят край Негован, където в периода 2022 – 2024 г. се залесяват крайречни територии с устойчиви местни видове като цер и дъб, подбрани заради своята издръжливост и адаптивност към условията на Софийското поле. През 2025 г. инициативата навлиза в своя трети етап – този път в землището на село Мрамор, в район „Връбница“, с което зелените усилия обхващат и северозападната част на полето, а кампанията се отличава с рекорден брой участници и засилено присъствие на училища и компании, които се включват организирано и поемат грижа за конкретни терени.

До момента със съвместните усилия на доброволци, институции и партньори са залесени стотици декари непригодни земеделски земи, които постепенно се превръщат в естествен зелен пояс около столицата.

Д-р инж. Павел ПАВЛОВ

Екипът на Общинско предприятие „Управление на общински земи и гори“ към Столична община с директор инж. Тодор Тодоров, без които подготовката на това събитие нямаше да е възможна

Залесяване

Изменения в цените на гобитата и реализирана обла дървесина от държавните предприятия и техните териториални поделения в периода 2021 – 2025 година

Д-р инж. Любчо ТРИЧКОВ – Изпълнителна агенция по горите

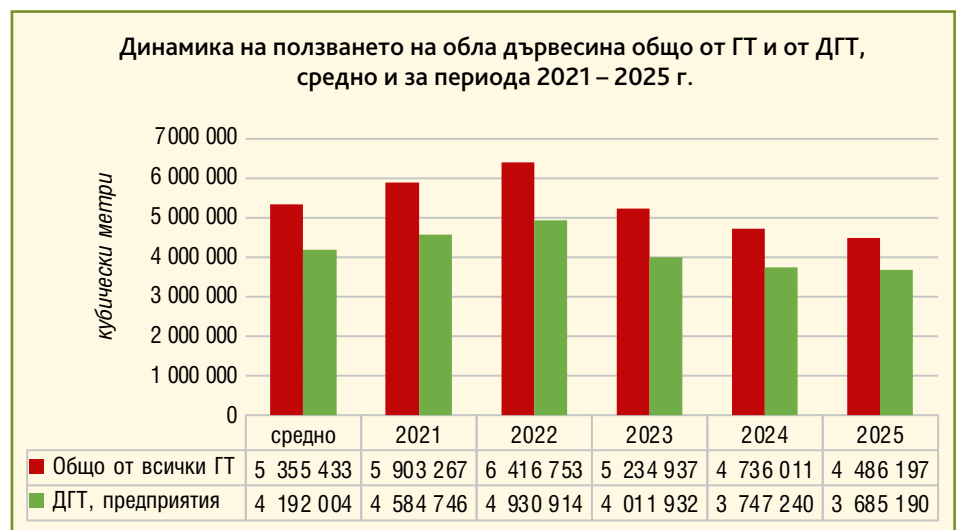
В национален мащаб спадът в ползването на дървесина в периода 2022 – 2025 г. е сериозен и това доведе до голямо намаляване на приходите на държавните предприятия (ДП) и техните териториални поделения (ТП ДГС/ДЛС), управляващи държавните горски територии, които се базират основно на добива и продажбата на дървесина. Ето защо след 2022 г. се появи недостиг на финансови средства в държавните горски предприятия за работни заплати, издръжка и др., както и за изпълнението на обществените дейности, които те са задължени да извършват съгласно изискванията на Закона за горите.

Анализите на пазара на обла дървесина в България се базират на произведените и реализирани количества обла дървесина и на цените на продажби. Пазарът през последните 5 години е силно повлиян от международната ситуация и от пазара на дървесина в някои европейски държави. На европейско ниво пазарът на дървесина е в кризисна ситуация подобно на тази в национален мащаб. Глобалните международни катаклизми като пандемията COVID 19, военните действия между Русия и Украйна предизвикаха спад в строителството, прекъсване на търговски взаимоотношения и вериги за доставки, преориентация към други видове енергия за отопление на мястото на използваните преди това дърва за огрев, пелети, брикети, чипс и др. както от населението, така и от някои ТЕЦ.

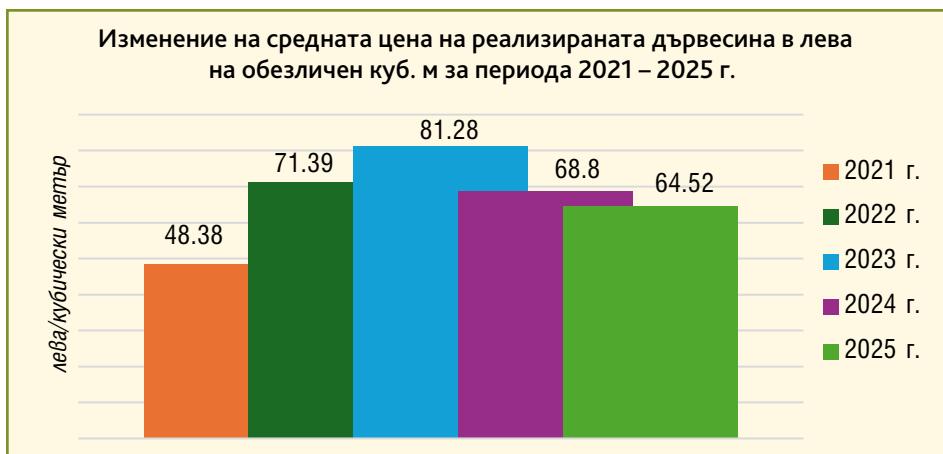
Пазарните тенденции в производството на някои горскодървесни продукти на европейско ниво могат да бъдат обобщени на база изявлението на Комитета по горите и горската промишленост (COFFI) от 83-ата сесия на Комитета, състояла се в началото на ноември 2025 г. и краткия анализ на информацията и данните за произведените количества дървесни продукти, представени в издаденото през декември 2025 г. статистическо допълнение. Използвайки като референтна 2024 г. и прогнозираните данни за 2025 и 2026 г. за региона на ИКЕ (Икономическата комисия за Европа) на ООН, се стига до извода за минимален спад в производството на обли дървени материали, в т.ч. трупи, технологична дървесина, дърва за огрев, хартия и картон, и прогнозиране на слабо нарастване на производството на фасонирани дървени материали, фурнир и на всички видове дървесни плочи, дървесна каша и

пелети. По-конкретната прогноза е, че добивът на промишлена обла дървесина е намалял с 2.0 % през 2025 г. и че ще намалее допълнително с още 2.0 % през 2026 година. Възможно е прогнозата за 2026 г. да претърпи известно развитие предвид войната на САЩ и Израел срещу Иран, започнала в края на февруари 2026 г. и предизвикваща сериозно нарастване на цените на петролните продукти, което, от своя страна, ще доведе и до нарастване на цените на обла дървесина предвид нарастването на производствените разходи и тези за извоз и транспорт.

Производството и потреблението на дървесина, както и продажните ѝ цени определят пазара. На практика тенденциите в изменението им определят и пазарните тенденции в сегмента. Настоящият анализ е продължение на анализа от бр. 2 на списание „Гора“ на тема „Пазар на горскодървесни продукти в периода 2021 – 2025 година. Продължава спадът на ползването на дървесина в България“. За установяване на промените в пазара на дървесина е направен анализ на изменението на цените на обла дървесина, продавана от държавните предприятия (ДП) и техните териториални поделения (ТП ДГС/ДЛС) за последния петгодишен период от 2021 до 2025 г. по основни групи дървесни видове (иглолистни и широколистни), по категории дървесина и начини на продажби, в т.ч. и относно цените за извършване на услугата по дърводобива. За целта е използвана информация от ведомствената статистика на Изпълнителната агенция по

Фиг.1. Динамика на ползването на обла дървесина за периода 2021 – 2025 г. общо от ГТ и от ДГТ по години и средно за периода

Фиг. 2. Изменение на цените на реализирана обла дървесина на обезличен куб. м

горите (ИАГ) за производство и реализация на дървесината – System.iag.bg.

Информативно са представени и данни за общия размер на ползваната дървесина от горските територии (ГТ) и само за тази от държавните горски територии, управлявани от ДП и техните ТП ДГС/ДЛС. Данните за количествата реализирана дървесина през 2022 г. показват, че тогава ползването на дървесина нараства значително, но след 2022 г. ситуацията с пазара на обла дървесина започва да се променя. Към 2025 г. (фиг. 1) спадът на ползването на дървесина от ГТ продължава, като конкретно за периода от 3 години, от 2022 до 2025 г., за ГТ, управлявани от ДП, намаляването е съответно от **4 930 914 м³ до 3 685 190 м³ за 2025 г., т.е. с 1 245 724 м³, или с около 25.3 %.**

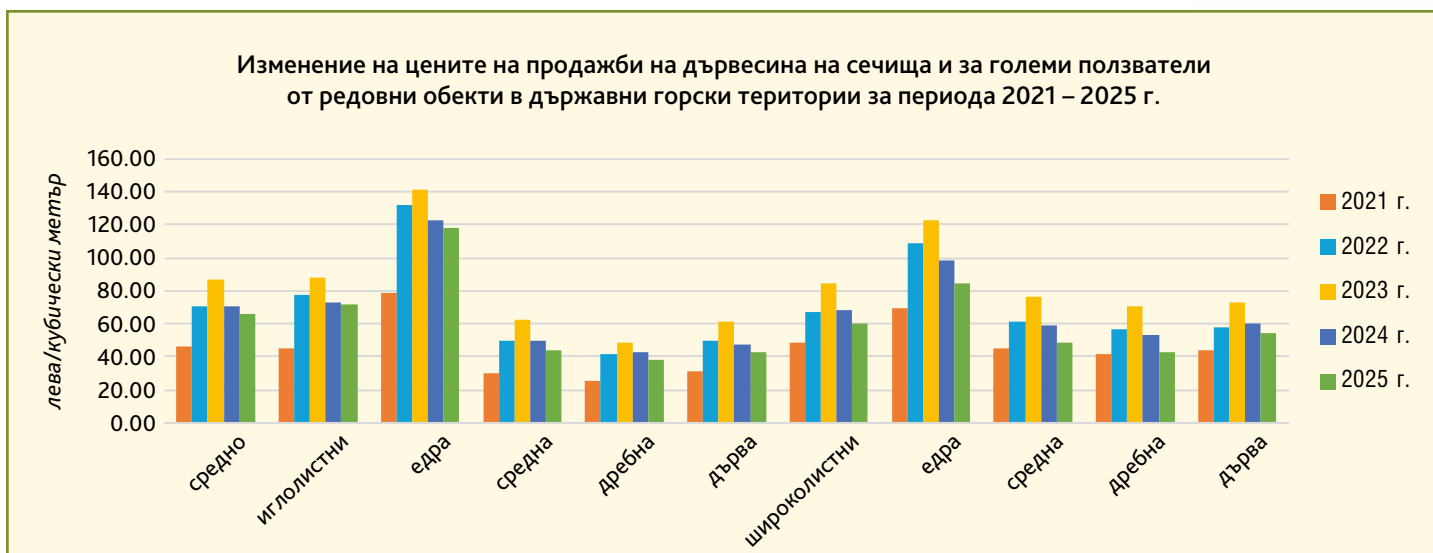
Динамика на изменението на цените на продажби на обла дървесина, предлагана от държавните горски територии в България за периода 2021 – 2025 г.

При съпоставянето на цените и търсенето на съответните тенденции са използвани данни за цените на обла дървесина, предлагана от ДП и ТП ДГС/ДЛС само от редовни обекти. Предвид факта, че при предварителния анализ на данните бе установено, че принципно най-високи цени са достигнати през 2023 г., бяха изчислени и съответни проценти на нарастване

отношението на продадените количества дървесина на корен се променя в рамките на трите години от 2023 към 2025 г., както следва: 38.62, 47.42 и 43.45 %. Освен това от 2023 г., предвид спада в общо продадените количества дървесина, **трайно се увеличават продажбите по ценоразпис.** Динамиката на продадените количества дървесина по ценоразпис е изобразена на *фигура 9* и е коментирана след анализа на цените по-долу.

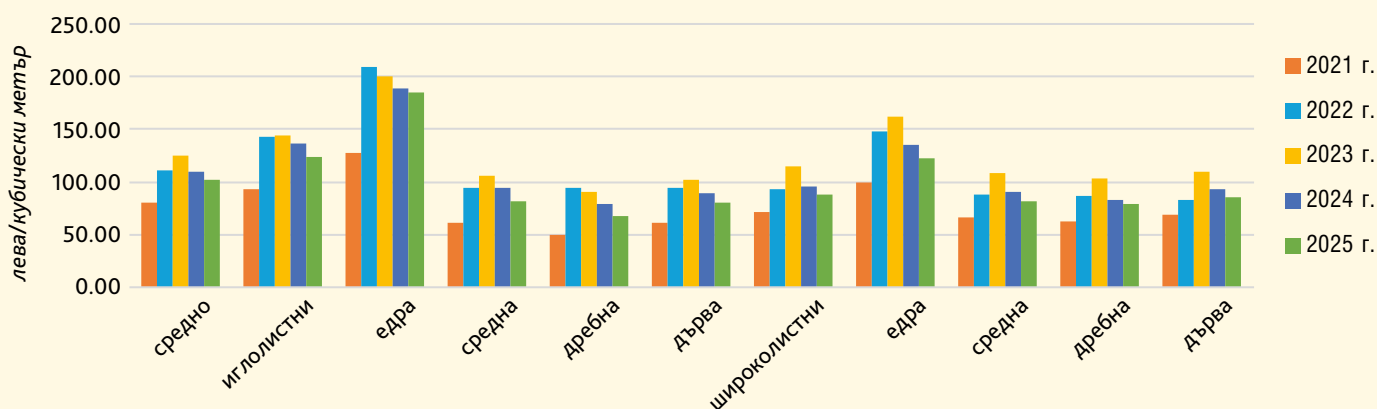
1. Данните за обобщения анализ на цените на реализация на дървесината на обезличен кубически метър са визуализирани на *фигура 2*, откъдето е видно, че е налице ясно изразена тенденция на покачване на цената на реализираната дървесина на обезличен кубически метър от редовни обекти от държавните горски територии, управлявани от ДП и техните ТП ДГС/ДЛС от **2021 към 2023 г.**, съответно от 48.38 лв./м³ на 81.28 лв./м³, което е **ръст с 68 %**, последвана от **спад** до 64.52 лв./м³ **за 2025 г., т.е. с 20.62 %.**

2. При **продажбите на сечища и за големи ползватели** (фиг. 3) най-високите регистрирани средни цени на кубически метър са през 2023 г. – 86.18 лв./м³, като през 2021 г. е отчетена най-ниската цена в размер на 46.5 лв./м³. Съответно ръстът към 2023 г. е с 85.33 %, последван от спад на цената към 2025 г. – до 65.60 лв./м³, или с 23.88 %. Средната цена на продаваната обла иглолистна дървесина нараства

Фиг. 3. Изменение на цените на продажбите на сечища и на големи ползватели

Изменение на цените на продажби на дървесина на сечища и за големи ползватели от редовни обекти в държавни горски територии за периода 2021 – 2025 г.

Фиг. 4. Динамика в цените на продажби на обла дървесина на сортименти

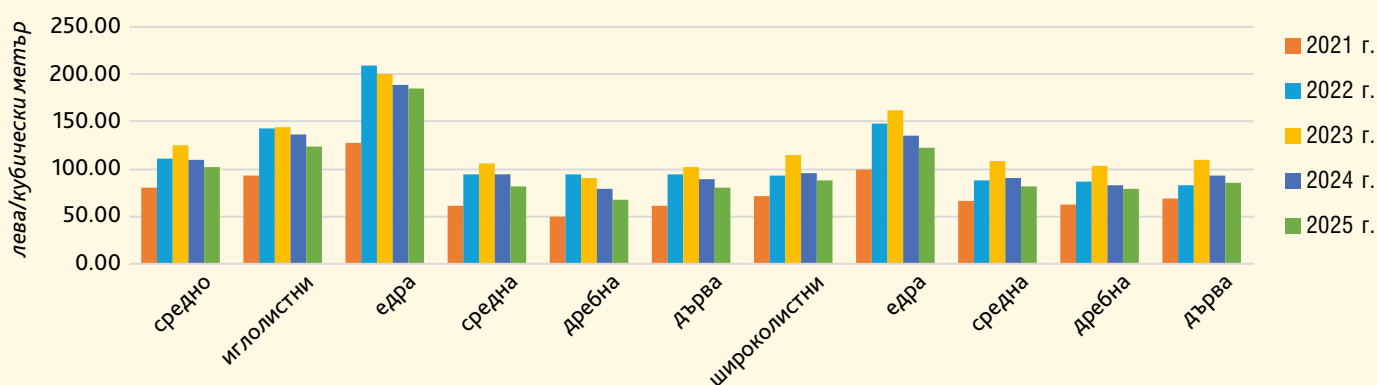
от 44.57 лв./м³ през 2021 г. с 97.06 % до 87.83 лв./м³ през 2023 г., спадайки до 72.12 лв./м³, т.е. със 17.89 %. Най-високи са цените на едрата иглолистна дървесина, която достига до 140.79 лв./м³ през 2023 г., започвайки от 78.63 лв./м³ през 2021 г., което е ръст от 79.05 %, следва лек спад към 2025 г. с 16.19 % до 117.99 лв./м³. Ръстът в цените на средната иглолистна дървесина е най-висок – 111.80 %, стартирайки от 29.65 лв./м³ през 2021 г. и достигайки до 62.80 лв./м³ през 2023 г., последван от спад с 30.69 % до 43.54 лв./м³. Цените на продажби на сечища и за големи ползватели при широколистната дървесина следват същите тенденции. Средната цена нараства от 48.35 лв./м³ през 2021 г. с 75.66 % до 2023 г., последвана от спад с 29.80 % до 59.62 лв./м³ през 2025 година. При едрата широколистна дървесина се стартира от 69.08 лв./м³ през 2021 г., като достига до 122.30 лв./м³ през 2023 г., което е ръст със 77.04 %. Следва спад с 31.04 % до 84.34 лв./м³. При широколистната дървесина от категорията „дърва“ цените стартират от 43.79 лв./м³ през 2021 г., нараствайки с 67.21 % до 73.22 лв./м³ през 2023 г., последвани от спад с 26.71 % до 53.66 лв./м³ за 2025 година.

3. Продажбите на дървесина на сортименти включват продажбите на добита дървесина или на прогнозни количе-

ства дървесина чрез търгове с явно и тайно наддаване, чрез електронни търгове и на добита дървесина по ценоразпис. За 2021 г. от общо продаденото количество обла дървесина 59.19 % е на корен и 40.81 % е на добита дървесина. Продажбите по ценоразпис на корен и от склад за 2021 г. възлизат на над 800 000 м³, което е около 18 % от общо добитата дървесина. Направен е сравнителен анализ на цените на продажби на сортименти по отделните видове процедури, съответно продажби на явен и таен търг, продажби на прогнозни количества и продажби по ценоразпис. Общо от анализа е видно, че при продажбите на сортименти тенденциите при цените са: нарастване от 2021 към 2023 г., последвани от спад към 2025 година. Като цяло ръстът към 2023 г. е значително по-голям от намаляването им към 2025 г., т.е. може да се заключи, че е налице едно трайно нарастване на цените при продажби на сортименти. В цифрово отношение цените са визуализирани на *фигура 4*. Средно за периода цените на продажби нарастват от 80.02 лв./м³ за 2021 г. до 125.36 лв./м³ за 2023 г., т.е. ръстът е с 56.66 %, последван от спад до 102.20 лв./м³, т.е. с 18.47 %.

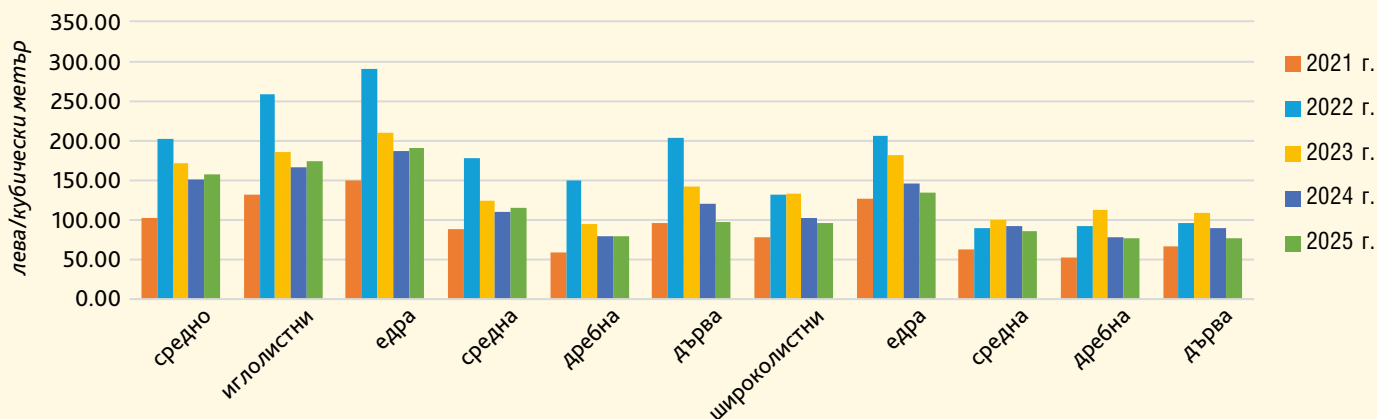
При иглолистните тенденцията е идентична – нарастване от 92.85 лв./м³ за 2021 г. до 143.58 лв./м³ за 2023 г., последвано от спад до 124.31 лв./м³, т.е. с 13.42 %. И при широколистните дървесни видове тенденцията е подобна, но на други ценови

Динамика в цените на продажби на сортименти на прогнозни количества от редовни обекти в държавни горски територии за периода 2021 – 2025 г.

Фиг. 5. Динамика на цените на продажби на обла дървесина на сортименти на прогнозни количества

Динамика в цените на продажби на сортименти на явен търг за редовни обекти от държавни горски територии за периода 2021 – 2025 г.

Фиг. 6. Изменение на цените на продажби на сортименти на явен търг

нива, съответно нарастване с 60.39 % от 71.57 лв./м³ през 2021 г. на 114.79 лв./м³ за 2023 г., последвано от спад с 22.94 % – до 88.46 лв./м³ за 2025 година. Като цяло най-нисък е спадът на цените при продажбите на едра иглолистна обла дървесина.

При анализа на цените по видове процедури тенденциите са следните:

А. Продажби на сортименти на прогнозни количества

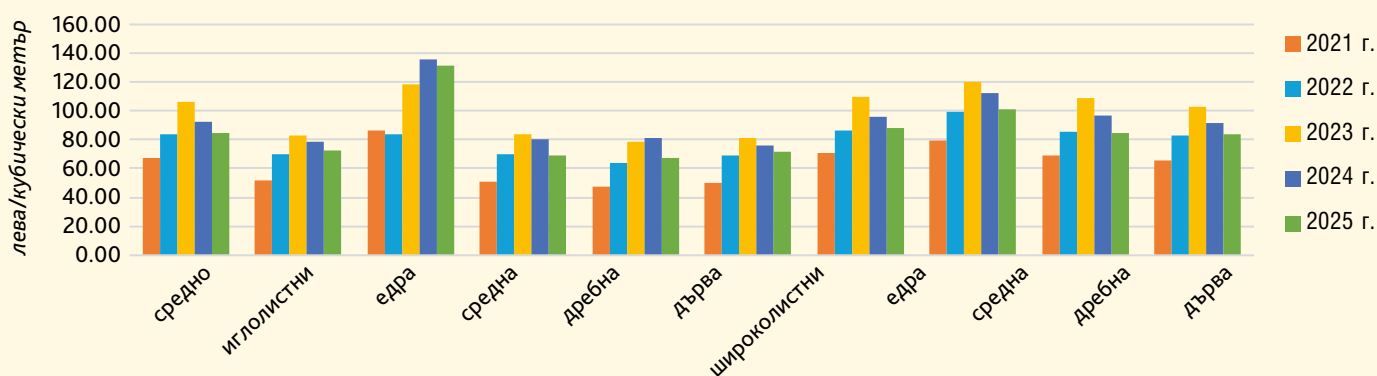
Видно от *фигура 5* и тук тенденциите са за нарастване на средните цени на продажби от 2021 г., съответно от 89.20 на 131.18 лв./м³ за 2023 г., т.е. с 47.06 %. Спадът на цените към 2025 г. е относително най-нисък, в случая средната цена е намалела до 129.87 лв./м³, т.е. с 1.00 %. При този вид продажби е налице известно изключение от общо наблюдаваните тенденции, като е установен по-висок ръст на цените от 2021 към 2022 г., съответно ръстът на средната цена тук е с 50.12 %. Това се дължи на констатираните най-високи цени през 2022 г. при продажбите на **иглолистни сортименти**, като при тях цените нарастват от 102.92 лв./м³ за 2021 г. на 154.34 лв./м³ за 2022 г., което е нарастване с 49.96 %. Тук най-високо е нарастването на цените на едрата иглолистна дървесина, съответно от 125.78 лв./м³ за 2021 г. на 199.42 лв./м³ за 2022 г., т.е. ръст с 58.55 %. Най-нисък регистриран спад имат цените на иглолистните дърва – с 1.86 %, от

107.20 лв./м³ за 2023 г. на 105.21 лв./м³ за 2025 година. При продажбите на **широколистни дървесни видове** тенденцията за изменение на цените е запазена – ръст с 68.51 % от 71.16 лв./м³ през 2021 г. на 119.91 лв./м³ за 2023 г., последвани от спад до 87.97 лв./м³, т.е. с 26.64 %. Тук цените на едрата широколистна дървесина са нараснали от 100.69 лв./м³ през 2021 г. на 167.81 лв./м³ за 2023 г., т.е. с 66.66 %, последвани от сравнително малък спад с 18.63 % към 2025 г. – до 136.55 лв./м³.

Б. Продажби на сортименти на търгове, в т.ч. явни търгове

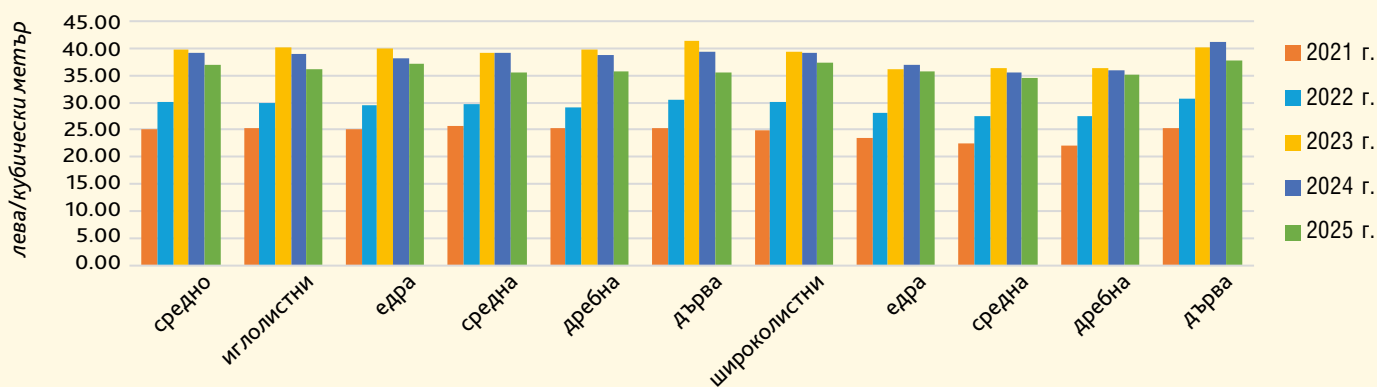
В ценово отношение интересни са **продажбите на сортименти на търгове, като при продажбите на явен търг (фиг. 6)** са реализирани най-високи цени. И при този вид продажби е налице известно изключение от общо наблюдаваните тенденции за петгодишния период на анализ, тъй като е установено **по-голямо нарастване на цените от 2021 към 2022 година**. Тогава цените са нараснали почти два пъти, съответно средните цени на продажби – от 102.18 лв./м³ за 2021 г. до 202.61 лв./м³ за 2022 г., т.е. ръст с 98.29 %. Към 2023 г. ръстът е с 68.03 % до 171.69 лв./м³, последван от спад със 7.93 % до 158.08 лв./м³. Тези тенденции се дължат основно на продажните цени на иглолистна дървесина, където

Динамика в цените на продажби на дървесина по ценоразпис/пряко договаряне от редовни обекти, държавни горски територии за периода 2021 – 2025 г.

Фиг. 7. Изменение в цените на продажби на дървесина по ценоразпис

Динамика в изменението на цените за извършване на услугата дърводобив за редовни обекти от държавните горски територии в периода 2021 – 2025 г.

Фиг. 8. Динамика на цените, заплащани за извършване на услугата по дърводобив

нарастването е от 131.56 лв./м³ за 2021 г. на 258.73 лв./м³ за 2022 г., т.е. ръст с 96.66 % и до 185.11 лв./м³ за 2023 г., което е по-малък ръст – с 40.70 %, последвани от намаление – до 174.75 лв./м³ за 2025 г., което е спад с 5.60 %.

Интересното е, че при този вид продажби с най-висок ръст са цените на иглолистната дървесина от категориите „средна“, „дребна“ и „дърва“ – над 100 %.

При продажбите на широколистната дървесина тенденциите в повечето случаи са с най-високи цени през 2023 г., като средната продажна цена нараства със 70.64 %, от 77.95 лв./м³ за 2021 г. на 133.01 лв./м³ за 2023 г., последвана от спад до 96.66 лв./м³, т.е. с 27.33 %. Налице е изключение само за едрата широколистна дървесина, при която най-високи цени са регистрирани през 2022 г., когато средната цена достига 206.60 лв./м³ – от 126.68 лв./м³ за 2021 г., което е ръст с 63.09 %. През 2023 г. нейната цена е 182.01 лв./м³, което е по-нисък ръст – с 43.68 %, а спадът към 2025 г. е до 134.95 лв./м³, т.е. с 25.86 %.

В. Продажби на сортименти по ценоразпис/на пряко договаряне

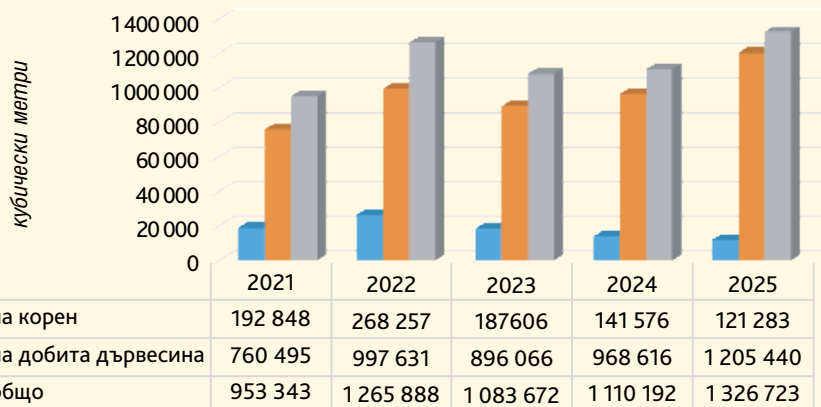
За отбелязване е, че и при продажбите по ценоразпис (фиг. 7) има ясно очертани тенденции на сериозен растеж на цените от 2021 до 2023 г., последван от сравнително умерен спад към 2025 година. При средните цени за този

вид продажби ръстът от 2021 към 2023 г. е с 57.97 %, съответно от 67.05 до 105.92 лв./м³. Спадът към 2025 г. е с 20.35 % до 84.37 лв./м³. При продажбите на **иглолистни обли дървени материали на пряко договаряне** ръстът от 2021 към 2023 г. е с 82.48 %, от 51.80 до 82.48 лв./м³. Следва спад с 12.25 %, до 72.38 лв./м³. Тук с най-високи цени е едрата дървесина, която нараства до 118.44 лв./м³ за 2023 г., т.е. с 37.35 %, като тя е и с най-малък спад към 2025 г. – с 10.59 %. Тенденциите при продажните цени на **широколистната дървесина** са идентични и средните им цени нарастват от 71.14 лв./м³ през 2021 г. на 109.47 лв./м³ за 2023 г., т.е. с 53.88 %, последвани от сравнително лек спад с 19.30 % – до 88.34 лв./м³ за 2025 година. Най-висока е цената на едрата широколистна дървесина, която достига през 2023 г. до 120.24 лв./м³ и отчита ръст от 50.86 % спрямо 2021 година. Спадът към 2025 г. е сравнително нисък – до 100.93 лв./м³, т.е. с 16.06 %.

Ценовите флукуации при заплащане на **услугата за извършване на дърводобива** (фиг. 8) следват тенденциите, свързани с продажбите на дървесина, но са със сравнително по-малки абсолютни стойности изражения. Обобщено може да се каже, че нарастването им от 2021 към 2023 г. е в ориентировъчен размер на около 15 лв./м³, а спадът им към 2025 г. е с около 3 – 4 лв./м³. Конкретно средните цени за възлагане на услугата по дърводобив (дърводобив със собствени работници) нарастват от 2021 към 2023 г. от 25.01 лв./м³ на 39.69 лв./м³, т.е. налице е ръст с 58.70 %, последвани от сравнително нисък спад с 6.95 %, съответно до 36.93 лв./м³ за 2025 година. Цените, заплащани за услугата при иглолистните и широколистните обли материали, са близки. При иглолистните те нарастват с 59.00 % – от 25.27 лв./м³ за 2021 г. на 40.18 лв./м³ за 2023 г., последвани от спад до 36.21 лв./м³ за 2025 г., т.е. с 9.88 %. При широколистните материали нарастването от 2021 към 2023 г. е с 58.85 %, от 24.83 до 39.41 лв./м³. Спадът към 2025 г. е с 5.15 %, до 37.38 лв./м³.

При анализиране на информацията относно начините на ползване на дървесина и на цените на продажби

Динамика на продадените количества дървесина по ценоразпис за периода 2021 – 2025 г.

Фиг. 9. Изменение на продадените по ценоразпис на корен и добити количества дървесина за периода 2021 – 2025 г.

при различните видове процедури прави впечатление фактът, че през 2022 г., когато общият размер на реализираната дървесина от ДП и техните ТП достига около 5 млн. м³ обла дървесина (4 930 914 м³), продажбите по ценоразпис рязко се увеличават (фиг. 9). Конкретно за периода от 2022 до 2025 г., когато е налице траен спад в добитите количества дървесина от горските територии, управлявани от ДП и техните ТП ДГС/ДЛС, с 1 245 724 м³, т.е. с 25.3 %, продажбите по ценоразпис след 2022 г. първоначално слабо намаляват, но през 2025 г. количествата дървесина, продавана по този вид процедура, надминават тези от 2022 г. и достигат 1 326 723 м³, независимо от трайния спад на общо реализираните количества.

В допълнение, продажбите на дървесина по ценоразпис на корен намаляват от 2022 към 2025 г., а на добита дървесина се увеличават с над 200 000 м³. Това е показател, че ДП и техните териториални поделения са търсили по-пряк начин на реализиране на приходи от продажби на фона на силно намаленото ползване през 2025 година.

Изводи

Анализът на ползването на дървесина за разглеждания петгодишен период показва, че през 2022 г. добивът и реализацията на обла дървесина в страната нарастват значително, но след 2022 г. ситуацията с пазара започва рязко да се променя. Към 2025 г. спадът на ползването на дървесина от ГТ продължава, като конкретно за периода от 2022 до 2025 г. за ГТ, управлявани от ДП, намаляването е с 1 245 724 м³, т.е. с около 25.3 %.

От анализа на цените на дървесината, продавана от държавните горски предприятия в България, могат да се направят следните по-важни заключения:

1. Като цяло е налице ясно изразена тенденция на покачване на цената на реализираната дървесина на обезличен кубически метър от редовни обекти от държавните горски територии, управлявани от ДП и техните ТП ДГС/ДЛС от **2021 към 2023 г.**, съответно от 48.38 на 81.28 лв./м³, което е **ръст с 68 %**, последвана от **спад до 64.52 лв./м³, т.е. с 20.62 % към 2025 година.**

2. През първите две години, 2021 и 2022 г., преобладават продажбите на стояща дървесина на корен, съответно с 59.19 и с 69.50 % от общо отчетеното количество реализирана дървесина. Съотношението на продадените количества дървесина на корен се променя в рамките на трите години от 2023 към 2025 г., както следва: 38.62, 47.42 и 43.45 %.

3. При **продажбите на сортименти** тенденциите при цените са: нарастване от 2021 към 2023 г., последвани от спад към 2025 година. Като цяло **ръстът към 2023 г. е около 2.5 – 3 пъти по-голям от намаляването им към 2025 г.**, т.е. може да се заключи, че **е налице едно трайно нарастване на цените при продажби на сортименти.** Средно за периода цените на продажби нарастват от 80.02 лв./м³ за 2021 г. до 125.36 лв./м³ за 2023 г., т.е. ръстът е с 56.66 %, последван от спад към 2025 г. до 102.20 лв./м³, т.е. с 18.47 %.

4. В ценово отношение са интересни **продажбите на сортименти на явен търг, тъй като при тях са реализирани най-високи цени.** И при този вид продажби е налице известно изключение от общо наблюдаваните тенденции за петгодишния период на анализ, тъй като е установено по-голямо нарастване на цените от 2021 към 2022 година. Тогава цените са нараснали почти два пъти, съответно средните цени на

продажби – от 102.18 лв./м³ за 2021 г. до 202.61 лв./м³ за 2022 г., т.е. ръст с 98.29 %. Към 2023 г. ръстът е с 68.03 % до 171.69 лв./м³, последван от спад със 7.93 % до 158.08 лв./м³.

5. След 2022 г. се наблюдава слабо намаляване и стабилизиране на количествата дървесина, продавана по ценоразпис, като през 2025 г. отчетените количества, продадени по този начин, надминават тези от 2022 г. и достигат 1 326 723 м³, независимо от трайния спад на общо реализираните количества. При **продажбите по ценоразпис** също има ясно очертани тенденции на сериозен растеж на цените от 2021 до 2023 г., последван от сравнително умерен спад към 2025 година. При средните цени за този вид продажби ръстът от 2021 към 2023 г. е с 57.97 %, съответно от 67.05 до 105.92 лв./м³, докато спадът към 2025 г. е с 20.35 % до 84.37 лв./м³.

6. Ценовите флукутации при заплащане на **услугата за извършване на дърводобива** следват тенденциите, свързани с продажбите на дървесина, но с по-малки абсолютни стойности изражения. Средните цени за възлагане на услугата по дърводобив и дърводобив със собствени работници нарастват от 2021 към 2023 г. от 25.01 лв./м³ на 39.69 лв./м³, т.е. налице е ръст с 58.70 %, последвани от сравнително нисък спад с 6.95 %, съответно до 36.93 лв./м³ за 2025 година.

Тези изменения, както в количествата на реализирана дървесина, така и в цените на продажбите ѝ, ясно показват, че са налице тенденции на: спад в реализираните количества дървесина, най-отчетлив през 2025 г., и ръст в цените, особено изразен през 2023 г., последван от значително по-лек спад и стабилизиране към 2025 година. Очертаните тенденции в пазара на дървесина позволяват да бъдат направени някои по-важни заключения предвид не много обнадеждаващите краткосрочни прогнози за развитието на пазарите. Необходими са спешни действия за търсене на допълнителни/алтернативни пазарни ниши за диверсифициране на приходите в държавните горски структури, в т.ч. чрез:

► увеличаване на приходите от паша в ГТ и от недървесни горски продукти – гъби, трюфели, билки и др., като се създадат нови отношения на пазарен принцип с фирмите и гражданите, събиращи свободно тези продукти за собствена консумация/лични нужди или за стопанска дейност. При възможност – ограничаване на свободния достъп до определени държавни горски територии с големи находища на определени недървесни горски продукти, например трюфели, и създаване на организация за ползването им директно от съответната горска структура или преотдаването им на частни фирми за временно ползване срещу заплащане;

► разработване на методика, съгласно регламентите на чл. 176 и 249 от Закона за горите с цел определяне на обезщетенията за осигурените екосистемни ползи от горите и осигуряване на приходи от това;

► предприемане на действия за развитие на горско-планински туризъм в горите като стопанска дейност;

► превръщането на ловностопанската дейност в печеливша;

► промени в нормативната уредба с цел осигуряване на средства от бюджета за заплащане на извършваните от ДП и техните ТП общественоползности дейности, заложи в Закона за горите;

► подпомагане на изпълняването на общественоползните дейности на ДП и техните ТП чрез работа по проекти, финансирани от европейски и международни фондове и програми;

► създаване на нормативни възможности за търгуване от страна на ДП на въглеродните квоти и други.

Международно състезание „Млад дървосекач“

Съчетание на традиция, професионализъм и международно партньорство

Директорът на Гимназията инж. Златина Каталиева и отборите на официалната церемония по откриването

Националната професионална гимназия по горско стопанство и дървообработване „Сава Младенов“ – Тетевен, бе домакин на единадесетото издание на международното състезание „Млад дървосекач“ – единствената по рода си надпревара в България, провеждана по утвърдения регламент на световните шампионати в сектора.

Събитието бе част от тържествата по случай 117-годишнината на училището – повод, който обедини представители на държавните горски структури, образователните институции, местната власт и бизнеса. Официалното откриване на 20 март даде старт на празничната програма и на оспорваната надпревара, превърнала се в еталон за професионализъм и спортен дух. В състезанието се включиха осем отбора: на професионалните гимназии в Банско, Берковица, Чомаковци, Кралево (Сърбия), Кавадарци (Северна Македония), Кривоклад (Чехия) и два отбора на домакините от Тетевен.

Състезанието се проведе в рамките на два дена и обхвана пет основни дисциплини, насочени към

проверка на уменията за работа с бензиномоторен трион. Първият ден бе посветен на най-сложната и високорискова дисциплина – поваляне на дърво, проведена при стриктни мерки за безопасност на специализиран полигон. През втория ден, на площад „Сава

Младенов“, участниците демонстрираха прецизност и бързина в дисциплините: смяна на верига, комбинирани рязове, прецизно рязане и кастрене. Оценяването бе поверено на експертни съдийски комисии, съставени от опитни лесовъди и представители на дър-

Победителите и техните треньори споделиха радостта от триумфа

Ветераните в състезанието: Димитър Малчев, Николай Иванов и Тодор Нинов

Прецизността в рязането се съблюдава стриктно

Повалянето на дървесен ствол е сред най-тежките изпитания в надпреварата

жавни горски институции, които следяха за стриктното спазване на международните критерии за безопасност и качество.

След оспорвана конкуренция и демонстрация на отлични професионални умения първото място в отборното класиране бе отредено на отбора на Тетевен 1 (Свободан Сергиев и Теодор Петков). На второ място се класира отборът на Кралево (Сърбия), а третото място зае тимът на Кривоклат (Чехия). В индивидуалното класиране първенец стана Теодор Петков (Тетевен), следван от Патрик Павличек (Кривоклат) и Йован Паунович (Кралево) – състезатели, които се открииха с висока техническа култура, прецизност и увереност при изпълнение на задачите.

Като символ на професионалната приемственост бе участието на бивши възпитаници на Гимназията в категорията „Ветерани“, които днес са утвърдени експерти в практиката. Те показаха завидна техника и не отстъпиха на младите състезатели в нито една дисциплина, като доказаха, че когато човек „гори“ в професията си, той ѝ остава верен завинаги. Така „Млад дървосекач“ постигна своята най-важна цел – да бъде мост между поколенията и да гради единна, споделена професионална общност в името на българската гора.

Зад успешното провеждане на събитието стои сериозна организационна работа, започнала месеци преди първия състезателен ден. Важна роля за успеха му изигра тясното сътрудничество между екипа на Гимназията и водещи институции в сектора – Изпълнителната агенция по горите, Регионалната дирекция по горите – Ловеч, държавни горски и ловни стопанства, както и местната власт в лицето на Община Тетевен. Съществен принос имаха и представителите на бизнеса, които подкрепиха състезанието, като осигуриха награди и техника.

От дебютното си издание през 2013 г. „Млад дървосекач“ извървя път на устойчиво развитие, превръщайки се в неразделна част от календара на професионалното образование в горския сектор. Състезанието продължава да бъде пространство за обмен на опит, създаване на приятелства и изграждане на професионални контакти между младите специалисти в горския сектор.

Информацията обобщил:
д-р инж. Павел ПАВЛОВ
Снимки: ланд. арх. Марина МАРИНОВА

Нови предизвикателства пред българските гори през 2025 г. и предстоящи лесозащитни мероприятия за 2026 г.

Д-р инж. Петя МАТЕВА – главен експерт в отдел „Стопанисване на горските територии“ в ИАГ

Националната комисия по лесозащита обсъди фитосанитарното състояние и планираните мерки за защита на горите в България през 2026 година. Заседанието се състоя на 11 март тази година с участието на представители на Изпълнителната агенция по горите и лесозащитните станции, Министерството на земеделието и храните, Министерството на околната среда и водите, Българската агенция по безопасност на храните, учени от Института за гората – БАН, и Лесотехническият университет, както и представители на държавните предприятия, които стопанисват около 75 % от горите в страната.

Бяха дискутирани различни аспекти от верижната свързаност на климатичните изменения, появата на патогени и насекомните нападения, загиването на горска растителност, увеличаването на количеството мъртва дървесина и повишаващата се пожароопасност в горите. Уврежданията от биотични и абиотични фактори са в пряка зависимост от навременното и правилно стопанисване на устойчиви гори. Предизвикателства за здравето на горите са своевременната сигнализация на повредите и липсата на разрешени доказано ефективни продукти за растителна защита за горски видове, които с минимални количества да дадат достатъчно добър ефект след въздушно пръскане срещу листогризещи насекоми.

Утвърдената лесопатологична прогноза е поместена в интернет сайта на Изпълнителната агенция по горите на адрес: <https://www.iag.bg/docs/lang/1/cat/6/index>.

Изпълнение на лесозащитните мероприятия през 2025 година

Резултатите от мониторинга на фитосанитарното състояние на горите през 2025 г. са отразени чрез подадените 12 779 сигнални листа и 14 945 лесопатологични обследвания. За извършените лесозащитни дейности в горски територии през изминалата година са подадени общо 6509 отчета в модул „Лесопатологично обследване“.

Общото изпълнение на мероприятията през 2025 г. надвишава предвидените дейности в лесопатологичната прогноза за същата година (таблица 1). Една от причините е извършената повече от два пъти **наземна химична борба**.

През последните две години значителни площи топоволи култури на възраст от 1 до 14 години бяха нападнати от тополовата петниста златка (*Trachypteris picta*). Засегнати са насаждения на типични топоволи месторастения по поречието на р. Дунав, в които повече от три години не е наблюдавано заливане от високи речни води. ЛЗС – Варна, и ЛЗС – София, са разработили схема с лесозащитни механични и химични мероприятия, която включва внасяне на почвен инсектицид, намазване на топоволите фиданки с „гъсеничар-

ско лепило“ и двукратно третиране с продукти за растителна защита, съчетано и с механичната борба (подрязване на „пънче“ на топоволите фиданки). Вредителят остава проблем в горите, в които частично или изобщо не са приложени тези дейности.

Проведената в две поредни години наземна химична борба в ДГС – Нова Загора, срещу лъже-

гъсениците на ръждивата борова листна оса (*Neodiprion sertifer*) доведе до липса на обезлистване през 2025 година. В стационарните обекти не са открити какавидни пашкули и не се наблюдава яйцеснасяне.

Втора причина е превишението в **санитарните и принудителните сечи** поради увреждания от суша, съхнене в дъбови и букови

Таблица 1

Лесозащитни мероприятия – прогноза и изпълнение за 2025 и прогноза за 2026 г.

МЕРОПРИЯТИЕ	По утвърдена годишна прогноза за 2025 г., дка	Отчет 2025 г., дка	Изпълнение, %	Прогноза за 2026 г., дка
Въздушно пръскане, в т.ч.:	10 218	7550	74	2300
срещу борова процессионка	8720	7550	87	2300
срещу ръждива борова листна оса	1498	0	отменена	0
Биологична борба	0	0	–	0
Наземна химична борба, в т.ч.:	4710	9958	211	7308
в горски разсадници	1524	1390	91	834
в култури	3186	8568	269	6474
Механична борба	3614	3266	90	2587
Интегрирана борба	0	0	–	0
Санитарни сечи	177 222	215 659	122	137 430
ОБЩО:	195 764	236 433	121	149 625

насаждения, както и след нападение по стъблата на тополите.

В дискусиата беше посочено, че няма широколистен дървесен вид, за който да не е установено съхнене през 2025 година. През миналата година отчетените в модул „Лесопатологично обследване“ санитарни и принудителни сечи са в размер на 215 659 дка, от които 80 % са в иглолистни гори, а 20 % – в широколистни гори. Изменението спрямо предходната 2024 г. показва увеличаване на сечите в широколистните гори с 2 %. Разпределението според увреждащите причини показва, че за разлика от 2024 г., през 2025 г. най-голям е делът на сечите след *развитие на болести*, като от 45 % те нарастват на 60 %. Следват сечите след *абиотични повреди*, които намаляват от 48 на 26 %. Делът на сечите след увреждане от *стъблени насекоми* се увеличава от 4 на 10 %, а след *горски пожари* съответно от 3 се покачват на 4 %.

През изминалата година прогнозираното **въздушно пръскане** е изпълнено на 74 %. Това се дължи на отмяната на планираното от ЛЗС – София, лесозащитно мероприятие срещу *ръждива борова листна оса* и *борова процесия* поради установените на контролната теренна проверка снижена плътност и очаквано слабо обезлистване.

Въздушно пръскане срещу *борова процесия* в района на дейност на ЛЗС – Пловдив, е извършено в периода 28.08 – 05.09.2025 година. Третирани са територии в Държавните горски стопанства в Кирково, Ардино, Асеновград, Клисурска, Карлово, „Акад. Николай Хайтов“ – с. Хвойна, ДЛС „Кормисош“ и в община Чепеларе. Използван е „Рапакс“ – продукт за растителна защита на базата на *Bacillus thuringiensis var. kurstaki*. На проведените теренни проверки в периода 9 – 19.09.2025 г. е отчетен най-нисък ефект от мероприятията в ДГС – Асеновград (72 %), следвано от ДЛС „Кормисош“ (76 %) и ДГС – Клисурска (77 %). В останалите стопанства смъртността на гъсениците варира между 82 и 88 %. Най-добри резултати са отчетени само при гъсениците от първа възраст. По-слаб е ефектът във втора възраст и особено нисък при трета

възраст. Контролът на вредителя е труден поради наличието на диapaузиращи какавиди в почвата и на две форми на вида на едно и също място. От друга страна, липсват продукти за растителна защита, които с еднократно третиране да оказват продължителен ефект върху яйца и ларви на вредителя.

Обследване и лесопатологичен мониторинг през 2025 г. и одобрена лесопатологична прогноза за 2026 г.

Сигнализираните площи с наличие на биотични и абиотични увреждащи фактори през 2025 г. са в размер на 862 424 дка, което представлява около 2.2 % от залесената територия на България. След обследвания, лабораторни анализи и контролни проверки върху повече от една трета от тези площи е изготвена лесопатологичната прогноза за 2026 година. Тя обхваща 266 173 дка гори със степен на увреждане над 10 %. Предвидени са лесозащитни мероприятия върху 149 625 дка, което е 17 % от сигнализираните площи през 2025 година.

При изготвянето на прогнозиите си лесозащитните станции са взели предвид и резултатите от заложените 345 лепливи пояса за обследване на педомерки в стадий „пеперуда“, 366 фотоеклектора за проследяване на излюпването на листозавивачки, както и от заложените 429 броя феромонови уловки за проследяване на летежа на гъботворка, борова процесия и корояди. Проверени са общо 315 стационарни обекта за проследяване на развитието на корояди, ръждива борова листна оса, борова и дъбова процесия, гъботворка, пръстенотворка, златозадка, ясенов хоботник, педомерки и листозавивачки, съхнене в широколистни и иглолистни гори. През годината са анализирани общо 1953 проби за установяване на патоген или насекомен вид.

Продължителните засушавания и високите температури отново въздействаха негативно върху фитосанитарното състояние на културите от бял и черен бор и насажденията от топола, дъб, бук и липа в различни райони на страната.

През 2025 г. отново бяха установени силно нападнати широколистни гори от **буков скокльо** и **дъбова**

листна бълха. Резултатите от мониторинга и лабораторните анализи показват, че не се очаква масова поява на **педомерки**, **листозавивачки**, **златозадка**, **гъботворка** и **пръстенотворка**. Възможна е появата им на отделни места и върху малки площи. По данни на лесозащитните станции ентомопатогенната гъба *Entomophaga taimaiga* е ефективен фактор за снижаване на числеността на гъботворката в по-голямата част от страната ни.

През изминалата година включените в прогнозата обследвани иглолистни гори с нападение от **борова процесия** са три пъти по-малко спрямо 2024 година. Въпреки това от лесозащитните станции се посочва, че насекомият вид продължава да разширява ареала си с 10 км/годишно на изток и югоизток, а в отделни райони на страната се среща и до 1500 м надморска височина. Новоустановените площи подлежат на обследване и провеждане на подходящи лесозащитни мероприятия съгласно биологията на вредителя.

Въпреки че **ръждивата борова листна оса** се очаква да излезе от диapaуза през 2026 г., лабораторните анализи показват висок процент на опаразитени, болни и мумифицирани какавиди, който преобладаващо е над 95 %. Не се прогнозира силно обезлистване през 2026 г. с изключение на изолирани, малки по площ иглолистни гори, като част от тях попадат в санитарно-охранителни зони и под далекопроводи.

И през изминалата година в иглолистните гори се установиха нови **короядни петна** от върхов и шестзъб корояд, но доста по-малко след понижаването на числеността им през 2018 година. Отчетено е увеличаване на площите, увредени от типограф в смърчовите гори, като през 2025 г. са регистрирани три пъти повече засегнати територии спрямо 2024 година. На заседанието на Националната комисия по лесозащита бе посочена добра практика за контролиране на числеността на короядите в района на Доспат. При добра организация обелването на кората на повалените дървета, макар и трудоемко, има много добър ефект. Очаква се през 2026 г. да се

увеличат сигналите за наличие на стъблени вредители след преминали горски пожари.

Съхненето в иглолистните гори намалява от 130 000 на 73 000 дка, а при широколистните гори площта е два пъти повече спрямо сигнализираната през 2024 г. (от 19 900 на 54 000 дка). Анализите на лесозащитните станции посочват наличието на следните **фитопатогенни гъби** по иглиците на боровите: *Sphaeropsis sapinea*, *Lecanosticta acicola*, *Mycosphaerella pini*, *Septorioides strobis*, *Cyclaneusma* spp., *Lophodermium* spp., а по клонките – *Gremmeniella abietina*, *Nectria* spp. По дугласката ела е установен рак, причинен от *Phomopsis pseudotsugae*. Част от диагностицираните патогени в широколистните гори са *Ceratocystis roboris*, *Ophiostoma* spp., *Biscogniauxia mediterranea* и *Peniophora quercina*. По бряста е установен трахеомикозният патоген *Ophiostoma ulmi*, а по питомния кестен – *Cryphonectria parasitica*. В някои млади тополови култури е установено заразяване с *Cytospora* spp., *Dothichiza populea* и *Phomopsis* spp. Наблюдават се и познатите дървесино-

разрушаващи гъби като *Fomes annosus*, *Armillaria mellea* и някои сапрофитни видове.

На заседанието беше дискутирано и съхненето в полезащитните горски пояси в Североизточна България. Около 1/3 са в лошо състояние и е необходимо да бъдат разработената и утвърдена Регионална програма за полезащитни горски пояси на територията на СИДП – Шумен, за периода 2025 – 2034 година.

Отново отгледните мероприятия бяха посочени като значим фактор за уязвимостта на горите към абиотични фактори. Включените в прогнозата увредени площи са засегнати основно от сняг, суша и вятър, по-малко от лед, градушка и наводнение.

Въз основа на посочените дейности планираните лесозащитни мероприятия за 2026 г. са:

– **Въздушно пръскане** с обща площ 2300 дка срещу борова процесия, като не се включват горите върху земеделски територии и гори около населени места и водоизточници заради наложени ограничения с цел опазване на пчели и водни ресурси. Пора-

ди медико-санитарното значение на боровата процесия Националната комисия по лесозащита (НКЛЗ) дискутира необходимостта от контрол на вида и в градска среда, която се превръща в огнище за разпространение.

– **Наземна химична борба** на обща площ от 7308 дка, която включва мероприятия срещу насекоми в тополовите насаждения (5608 дка); срещу плевелна и паразитна растителност (866 дка) и в разсадници (834 дка). В прогнозата за 2026 г. (таблица 1) мероприятията в горски разсадници намаляват, но третирането в тополовите култури е два пъти повече.

– **Механична борба** на обща площ 2587 дка, т.е. по-малко от предходната година. Предвидената механична борба срещу боровата процесия намалява от 1815 дка през 2025 г. на 685 дка през настоящата година. НКЛЗ посочи като изключително ефикасен метод събирането на гъсеници по пътя им за какавидиране в почвата. Срещу стъблени вредители и съхнене в тополите ще бъде проведена механична борба върху 1339 дка, срещу дивеч – 353 дка, а в горски разсадници – 210 декара.

– **Санитарни и принудителни сечи** на обща площ 137 430 дка, от които 64 % са в иглолистни гори и 36 % – в широколистни гори. Сечите в широколистни гори (основно букови, дъбови и тополови насаждения) се увеличават двойно спрямо същите в прогнозата за 2025 година. Увеличаване има и в прогнозираните сечи след увреждане от корояди на иглолистни видове и опожарени гори.

Съпоставката на лесопатологичните прогнози за 2025 и 2026 г. показва увеличаване в площта на засегнатите широколистни гори от болести и съхнене, което води до над 4.5 пъти повече предвидени мероприятия в тях (таблица 2).

Анализите на лесозащитните станции, допълнени с различните климатични модели, показват, че съхненето в иглолистните култури и в широколистните гори ще продължава и през настоящата година. Експертите по лесозащита предвиждат периодични работни срещи за обмяна на опит по мониторинга и търсене на решения за контрола на увреждащите биотични фактори в горите.

Таблица 2

Съпоставка на засегнати и предвидени с мероприятия площи в прогнозата за 2025 и 2026 г. по класификация на повредата

Повреди	2024 г. Засегната площ, дка	2025 г. Засегната площ, дка	Измене- ние, %	2025 г. Предвидени мероприятия, дка	2026 г. Предвидени мероприятия, дка	Измене- ние %
Насекомни вредители по иглолистни	208 025	63 219	70 ▼	20 695	14 482	30 ▼
в т.ч.: корояди	20 090	13 236*	34 ▼	8554	11 497	34 ▲
Болести и съхнене по иглолистни	129 966	73 699	43 ▼	90 050	54 087	40 ▼
Насекомни вредители по широколистни	40 800	31 589	23 ▼	3914	7352	88 ▲
Болести и съхнене по широколистни	19 939	54 183	172 ▲	8948	41 147	460 ▲
Абиотични фактори	177 339	40 272	77 ▼	69 626	30 294	56 ▼
Други причини	3635	3211	12 ▼	2531	2263	11 ▼
Всичко	579 704	266 173	54 ▼	195 764	149 625	24 ▼

* Забележка: През 2025 г. сигнализираните увреждания от корояди със степен на нападение до 10 % са повече спрямо 2024 г., а те не се включват в прогнозите

Легенда: ▲ – увеличава се ▼ – намалява

Съфинансирано от Европейския съюз

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони

СТРАТЕГИЧЕСКИ ПЛАН 2023 – 2027 за развитие на земеделието и селските райони

„Анакай Форест“ ЕООД изпълнява 12-месечен новаторски проект с ясна цел: по-модерен, по-безопасен и по-щадящ природата дърводобив. Проектът е първа стъпка към сформирание на оперативна група по интервенция II.Ж.1 „Подкрепа за оперативни групи в рамките на Европейското партньорство за иновации“ (ЕПИ) от Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони 2023 – 2027 г.

№ на проекта (ОТ СЕУ):	050225/801057/113397/91805
Наименование на проекта:	Интегриране на иновативен метод за добив на дървесина чрез самоходна въжена линия, електрическа вагонетка и процесорна глава посредством спускане на материала по наклона на терена
Бенефициент	АНАКАЙ ФОРЕСТ ЕООД

Защо го правим?

Дърводобивът в България е изправен пред редица реални трудности, които влияят както върху ефективността на работа, така и върху опазването на горската среда. Сред основните проблеми са липсата на модерна механизация и недостигът на добре подготвени кадри, обучени да работят със съвременни технологии – остарялата техника и недостатъчната практическа компетентност на част от работещите в сектора увеличават риска от трудови злополуки и по-сериозно въздействие върху горските екосистеми.

Допълнително предизвикателство представляват труднодостъпните горски терени и недостатъчно развитата горска пътна мрежа, което затруднява извоза на дървесина и води до по-ниска производителност.

Всичко това показва ясната необходимост от модернизация на сектора чрез инвестиции в техника, обучение на специалисти и по-тясна връзка между науката и практиката. Само чрез такива мерки дърводобивът може да се развива устойчиво и в съответствие с изискванията за опазване на българските гори.

Как ще го постигнем?

Създадохме оперативна група с цел да проучим приложимостта на иновативния метод за дърводобив в условията на българските гори. Преди нейното сформирание проведохме разговори с представители на научните среди, горските училища, браншови организации и собственици на гори, за да обединим експертни знания и практически опит.

Така поставихме основата на сътрудничество между науката и практиката, което ще позволи да се анализира, тества и адаптира новият технологичен подход с цел по-ефективен, по-безопасен и по-щадящ природата дърводобив.

30 години изложение „Природа, лов, риболов“

Юбилейното издание се фокусира върху образованието на децата в грижа за природата

Юбилейното 30-о издание на международното изложение „Природа, лов, риболов“ се проведе от 18 до 22 март на територията на Международния панаир в Пловдив под патронажа на Министерството на земеделието и храните. Партньори в осъществяването му са Изпълнителната агенция по горите, Националното ловно-рибарско сдружение „Съюз на ловците и риболовците в България“, Изпълнителната агенция по рибарство и аквакултури и Лесотехническият университет. Специално участие във форума взеха Аграрният университет в Пловдив и Варненският свободен университет – филиал Смолян. Едновременно с „Природа, лов, риболов“ се проведе и 28-ата специализирана изложба „Цветна пролет“. Над 160 компании – производители и търговци – от 16 държави се включиха в Изложението, което традиционно показва пълен асортимент от продукти и услуги за лов, риболов, туризъм, активни спортове и природосъобразни занимания. Всяка година „Природа, лов, риболов“ представя дейността на държавните горски предприятия, на дирекциите на природните паркове, лесозащитните станции, горските семеконтролни станции и сдружения, свързани с рибарството, дивечовъдната дейност, съхраняването и облагородяването на околната среда.

В пресконференцията преди официалното откриване участва зам.-министърът на земеделието и храните инж. Николай Василев, изпълнителният директор на ИАГ Асен Марков и зам.-изпълнителният директор инж. Росен Райчев, директорът на Международния панаир в Пловдив проф. д-р Иван Соколов, ректорът на ЛТУ доц. д-р Христо Михайлов, изпълнителният директор на ИАРА д-р Николай Георгиев, председателят на НЛРС – СЛРБ инж. Васил Василев, ректорът на Аграрния университет в Пловдив доц. д-р Боряна Иванова (сн. 1). В своите приветствени думи проф. д-р Иван Соколов подчерта, че в 30-ото издание на Изложението ръстът на нови изложители е 30 % и че

увеличаването на изложбените площи при традиционните участници е многократно по-високо спрямо 2025 година. За разлика от предходните издания на „Природа, лов, риболов“, експозицията този път бе

разположена в две панаирни палати – търговска и атракционна зона. „Всичко това рисува пъстра картина от продукти, аксесоари и оборудване за лов, риболов, алтернативен туризъм и спорт с високо качество“ – заяви проф. д-р Иван Соколов и посочи, че изложбата „Цветна пролет“ е най-пъстрата част от зелената платформа на Международния панаир в Пловдив и с всяка година става все по-иновативна и атрактивна. „Тя събира градинари, флористи, специалисти и любители на красивите пространства. Тук се раждат идеи за модерни градини, зелени площи и естетически решения“, допълни още директорът. Тазгодишното издание на „Природа, лов и риболов“ бе съпътствано от 6-ото международно изложение за текстил и мода TechTailor Expo (19 – 22 март) и 32-рото издание на Италианския фестивал на красотата и прическата (20 – 22 март). Инж. Николай Василев поздрави ръководството на Международния панаир за вложените старание и прецизност при организирането на мащабното събитие и отпрати благодарности към всички, които със своя труд и отдаденост през годините са допринесли изложението „Природа, лов, риболов“ да се превърне в това, което е днес. „Надявам се, че занапред все повече и повече ще се разширява обхватът на Изложението и че то ще бъде все по-разпознаваемо – допълни той. – Тук е моментът да припомня, че през 1981 г. в Пловдив е проведено световното ловно изложение – Експо'81, което е отредило на България първо място по отношение на лова и устойчивото стопанисване на дивеча. Вре-

ме е да помислим за организирането на второ такова изложение 50 години по-късно, през 2031 г., за да покажем резултата от дългогодишния труд на всички ловни дейтели – служители на държавни ловни и горски стопанства, държавните предприятия, на всички, които милеят за българския дивеч и работят за неговото устойчиво стопанисване и опазване. Надявам се в следващите години тази

идея да е на преден план, за да може да се направи сериозна подготовка и да се проведе такова изложение, което да е достойно продължение на своя предшественик и да се запомни не само у нас, а и сред международната ловна общественост.“ Асен Марков отбеляза, че както досега, ИАГ ще продължи да работи активно за устойчивото управление на горските ресурси, опазването на природното разнообразие, за развитието на отговорното горско и ловно стопанство. Изпълнителният директор подчерта, че „Природа, лов, риболов“ е утвърдена платформа за среща на професионалните общности, бизнеса и научните среди и всички, които имат отношение към устойчивото управление на природните ресурси на страната ни. „Подобни форуми са много важни, защото създават възможност за обмен на идеи, иновации, добри практики“ – допълни той и изрази надежди, че Изложението ще даде възможност за нови съвместни инициативи и партньорства. Инж. Росен Райчев представи данни за състоянието на дивечовите запаси в страната ни и ползването им, както и за организирания ловен туризъм. По информация на ИАГ приходите от организирания ловен туризъм, изчислени в левове, са 7 470 000 лв., а от ловностопанска дейност – 5 745 099 лева. При благородния елен, елена лопатар, сърната и дивата свиня проличава тенденцията за увеличаване на запасите в страната. Числеността на благородния елен е достигнала допустимото ниво, но все още е неравномерно разпределена. Най-високи са запасите в Североизточна България, като в повечето ловностопански райони там те са над допустимите. Ползването на вида през 2025 г. е идентично с това през 2024 година. За изминалата година от отстреляните благородни елени трофеите на 94 от тях са оценени със златни медали, 77 – със сребърни, и 62 – с бронзови. Ползването на елена лопатар и сърната за 2025 г. остава непроменено в сравнение с това от 2024 г., като златните и сребърните медали за трофеи от елен лопатар са 30, а бронзовите – 28. При сърната

има 1 златен, 10 сребърни и 23 бронзови медала. От отстреляните през 2025 г. диви свине трофеите на 30 от тях са оценени със златен медал, 23 – със сребърен и 66 – с бронзов. При муфлона – един от перспективните и търсени видове дивеч за организирания ловен туризъм, златните медали са 7, сребърните – 11, а бронзовите – 12. По отношение на дребния дивеч ползването през 2025 г. в сравнение с 2024 г. е по-малко, като най-голямата разлика е при яребицата и пъдпъдъка – тя се дължи на въведените намаления на дневните норми за отстрел от един ловец, приети от Министерския съвет през 2024 година. Увеличаване на отстрела с 5 % се забелязва при гривяка. „Данните доказват, че страната ни е най-добрата дестинация за ловен туризъм – отбеляза инж. Росен Райчев. – Ежегодно на територията ни се регистрират капитални трофеи. Това, което сме постигнали до момента в лова и ловното стопанство, е благодарение на дългогодишните грижи на лесовъдската колегия, на всички дивечовъди и горски работници.“ Международният панаир в Пловдив е място, където се създават възможности за взаимодействие между бизнеса и науката. Доц. д-р Боряна Иванова подкрепи в изказването си тази цел: „Събития като настоящото и отправената покана и възможност образователните институции да се включат, дава шанс да се направи така желаната връзка между наука, бизнес и общество. Аграрният университет е изключително ангажиран с въпросите за опазването на околната среда. По отношение на природата сме единодушни, че живеем във време, в което въпросът не е дали трябва да опазваме природата, а как да го направим по интелигентен, устойчив и научнообоснован начин.“ Доц. д-р Христо Михайлов подкрепи мнението на ректора на Аграрния университет, като заяви: „ЛТУ е дългогодишен участник в Изложението и това е един от примерите за тясна връзка между общество, бизнес, наука, практика. Природата днес е поставена пред изпитание. Все още горските територии

са в много добро състояние, но тенденцията в глобален мащаб е изключително тревожна – свидетели сме на екологични катастрофи, пожари, съхнене на местни автохтонни гори, недостиг на вода. Дължни сме – не само пред нас самите, но и пред децата, студентите, обществото – като специалисти, които вземат решенията, да бъдем по-често заедно, да си сътрудним и да бъдем гравитни и полезни в действията си.“ Инж. Васил Василев също подкрепи необходимостта от взаимодействие: „Изложението дава не само възможности за срещи на бизнес, наука и практика, но и за развитието на гражданското общество, на общуването между гражданите, обединени от каузи, свързани с лова, риболова, опазването на природата. Това е причината НЛРС – СЛРБ да участва активно в Изложението. Тази година сме се постарали да поставим акцент върху бъдещето в лицето на подрастващите, на младите. Дълбоко вярвам, че любовта към природата, устойчивото ползване на нейните ресурси и разбирането за това ползване се възпитават. Нашата цел като обществена организация е да създадем повече възможности за младите хора да се докоснат до лова и риболова и да разберат, че те са инструменти за устойчиво управление на природата“. Д-р Николай Георгиев изнесе данни и представи накратко дейността на ИАРА по осъществяването на контрол в риболовните зони у нас. Той обобщи, че за изминалата година в страната са издадени 330 000 билета за любителски риболов и че интересът към това хоби все повече расте, а ИАРА е отчела по-малко нарушители. Допълни и че по време на изложбата ще бъде представен първият дрон (от общо 21), който ще бъде ползван за наблюдение на акватории и за заснемане на нарушения в тях.

Изложбите „Природа, лов, риболов“ и „Цветна пролет“ бяха открити на официална церемония от зам.-министъра на земеделието и храните инж. Николай Василев в присъствието на Асен Марков, инж. Росен Райчев, д-р Николай Георгиев, Костадин Димитров – кмет на Пловдив, доц. д-р Христо Михайлов, проф. д-р Иван Соколов, инж. Васил Василев, представители на местната власт в Пловдив (сн. 2 и 3). В дните на „Природа, лов, риболов“ със свои щандове се представиха Министерството на земеделието и храните, Изпълнителната агенция по горите, природните паркове, Лесотехническият университет, Националната гимназия по горско стопанство „Христо Ботев“ – Велинград, Националното ловно-рибарско сдружение, Българският соколарски съюз, Прабългарска школа за оцеляване „Бага-Тур“. Посетителите на юбилейното издание имаха възможност да видят впечатляващи експозиции на рибарски лодки, мини яhti и ATV машини; богата гама от въдици и различни видове захранка; разнообразен асортимент за лов – оръжие, муниции, оптически уреди, камери, монокуляри, бинокли и прицели, очила, висококачествени супресори и бързомерци; къмпинг оборудване; иновативни облекла и маркова екипировка за лов, риболов, спорт и туризъм; занаятчийска колекция от ръчно направени ловни и туристически

ножове и други. Най-добрите снимки от фотоконкурса „Мигове от дивия свят“, организиран от НЛРС – СЛРБ по повод 130-годишнината на списание „Лов и риболов“, отлично изработени препарати на дивеч, както и капитални трофеи от благороден елен, сръндак, муфлон, дива свиня и други (сн. 4) можеха да се видят във всеки от дните на Изложбата. Съпътстващата програма на „Природа, лов, риболов“ бе наситена със събития в подкрепа на тазгодишния фокус на Изложението – възпитанието на подрастващите в любов и грижа към природата. Традиционен акцент бе образователното фургонче „Горичка в количка“, което приобщава най-младите към каузата за опазване на горите и ги запознава с работата на лесовъда. Горски педагози от Изпълнителната агенция по горите, Регионалната дирекция по горите – Пловдив, и Дирекцията на Природен парк „Българка“ проведоха образователни занимания под формата на игри с деца от детски градини и училища от града (сн. 5). Във фокуса на вниманието бе защитата на горите от пожари и разпознаването на опасните ситуации с цел у подрастващите да се изгради отговорно отношение и поведение при всеки досег с природата. Всяко дете получи подарък и фиданка по повод Седмицата на гората, която да засади, където пожелае (сн. 6). В програмата бяха включени и риболовни занимания.

Седмият национален турнир по надсвирване със свирки за примамване на дивеч бе една от атракциите на юбилейното издание на „Природа, лов, риболов“. Надпреварата се състоя в две категории – „Хищници“ и „Зеленоглава патица“, в две възрастови групи. Победители във възрастовата група до 16 години в категорията „Зеленоглава патица“ станаха Димитър Иванов – първо място, Ивайло Минчев – второ място, и Калоян Русенов – трето място, а в групата над 16 години – Ангел Василев – първо място, Иван Димитров – второ място, и Костадин Караганов – трето място. В категорията „Хищници“ във възрастовата група до 16 години победители станаха Магдалена Караколева – първо място, Митко Иванов – второ място, и Дамян Русенов – трето място, а над 16 години – Иван Димитров – първо място, Деян Диков – второ място, и Николай Караколев – трето място. Печелившите в организираната от ИАГ турнир бяха наградени от инж. Кристина Иванова – експерт в отдел „Контрол по опазване на горските територии и ловно стопанство“ в ИАГ, с купи и грамоти.

Парад и демонстрация на ловни породи кучета бе друга атракция, която привлече интереса на посетителите. Те имаха шанса да видят закуп ягдтериери, дакели, гончета и кръвоследници, английски пойнттери и сетери, курцхаари, дратхаари, ваймаранери и епаньол бретони – разнообразни породи, всяка със свой стил на работа, но всичките превъзходни и незаменими помощници в лова, които изпълват душата на ловеца и придават смисъл на неговото любимо хоби.

Екип на сп. „Гора“

0700 20 404

WWW.INGCONSULT.BIZ

SHANTUI

ЧЕЛЕН ТОВАРЧ L58KM

НАЛИЧНИ

110 000 €

215 141 лв
БЕЗ ДДС

ТЕГЛО 18 700 kg

МОЩНОСТ 170 kW

ТОВАРОПОДЕМНОСТ 5 500 kg

Дяконът арборист Светослав ПАНДУРОВ:

Арбористът е хирург, който оперира с много знания и опит

Светослав Пандуров е роден на 7 април 1993 година в София. Решил е да посвети живота си на две много специфични и изискващи отдаденост призвания – това да бъде в служба на Бога и същевременно да е арборист. Като част от духовния клир – той е дякон – служи редовно, участва в литургичния живот и асистира при извършването на богослужения в столични православни църкви. Вече в продължение на осем години той трупа знания за дърветата в градска среда и полага грижи за тяхното укрепване и оздравяване. А понякога и за премахването им, когато това се наложи. Какво го мотивира да стане арборист и какво всъщност представлява тази професия, е предмет на нашия разговор, който показва, че арборизмът определено има бъдеще и солидна почва в нашата страна.

– Г-н Пандуров, какво Ви накара да тръгнете по пътя на арбориста?

– Мисля, че при мен интересът се зароди, когато започнах по-често да обръщам внимание на премахването на дървета в градска среда. Запитах се защо непременно е нужно тяхното отсичане и дали това не се е наложило заради липсата на адекватни грижи към тях. Тогава започнах да осъзнавам необходимостта именно от последното. С времето и натрупаните знания и опит, с изградените наблюдения прозрях: премахването на дърветата е краен етап, който повечето пъти дори не е бил необходим. Осъзнах и нещо друго – да се занимавам с това, ми доставя много голямо удоволствие и ме изпълва със смисъл, кара ме да се чувствам полезен.

– Компенсира ли удоволствието трудностите, с които е свързана тази професия?

– Когато знаеш през какво си минал като подготовка и когато го приложиш успешно, удовлетворението наистина е несравнимо. Трудностите в арборизма са много, преди всичко това е професия, свързана със сериозна опасност за живота и здравето на практикуващия я. От 10-те най-опасни професии в световен мащаб тази на арбориста е в челната тройка. Всяка година умират между 10 – 20 арбориста по света. У нас не се води статистика за това има ли някакви трагични случаи, но в Германия, в Австрия има. Безопасността е първата отправна точка и тя винаги трябва да присъства в ума ти, щом си решил да бъдеш арборист. А за да станеш добър в

това поприще и да предоставиш качество, се изисква определен набор от знания, също и развиването на умения. За да се обучиш качествено и да станеш наистина добър в това занимание, са необходими между 2 и 5 години – време на опит, на системна практика, на ангажираност и активно присъствие в професията. Хубаво е преди да поемеш по този път, да си усвоил самоинициативно базови знания и представа за това, с което ще се занимаваш, но в процеса на обучение и най-вече на работата след това се придобива истински важното.

– Какво представлява обучението по арборизъм?

– Задължително трябва да се премине обучителен курс, неотменна част от който е придобиването на познания за това как да окажеш на себе си медицинска помощ, ако пострадаш, докато си на дървото, или ако някой от групата ти има нужда от такава. Често на едно дърво работи група от няколко арбористи, рискът от инциденти в професията е огромен. Важно е членовете на групата да могат взаимно да си окажат първа помощ до пристигането на медицински екип. Понякога се налага на арбориста да се помогне да слезе от дървото предвид дадени обстоятелства. За максимално избягване на наранявания по време на работа е препоръчително носенето на защитни панталони. Изобщо тук безопасността е на първо място. Другият важен момент е използването на строго установени методи за работа в тази професия, които са изпитани и доказани, сертифицирани и в Европа, и по света. Не препоръчвам да се разчита на спон-

танни идеи или практики по време на работа. Ползват се сдвоени въжета за достъп до дървото, стоманени позиции и сдвоени позиции с цел безопасна работа. Когато си в ролята на т.нар. Tree Worker – понятие, което означава и обхваща работата по дървета, се научаваш как да работиш с кран, с моторен трион, с ръчен трион и с други приспособления. Но истинските качества за арборист, както споменах, не се развиват бързо, а идват с времето, желанието и практиката. Важно е и уточнението, че Tree Worker и арборист не са едно и също нещо. Да си Tree Worker, е да работиш по дървета с височинен достъп на единично и сдвоено въже с позиции, с котки. Арборизмът се състои практически в работата по дървета, но той е много по-всеобхватен, цяла наука е – включва знанието за дърветата, тяхната нужда. Този, който се занимава с поваляне на дърветата, не е арборист, нито който се катери по тях с моторен трион в ръце и трябва да свърши определена задача. Арбористът е дървесен хирург. Той трябва да знае как да се покатери и позиционира на дървото, как да достигне болното му място, отлично да познава вида дърво, кое е характерно за него, да умее да преценява например как да прави рязовете на дървото, когато се прави редукция (*бел. ред.* – специална техника за подрязване на дървесната корона, при която се намалява общата височина и/или разпростирането на клоните), колко от него трябва да се окастри. Редукцията спасява самото дърво и е много необходима, когато става дума за широколистните видове. Ако е налице някаква щета вътре в самото дърво, в ствола му, не е необходимо непременно да се премахва цялото дърво, а може просто да се обезопаси и така да продължи да съществува.

– Ако кандидатът за арборист се запише на обучителен курс, получава ли след това сертификат и може ли да работи с него в чужбина?

– Съществува възможност желаещият да се занимава с арборизъм да изкара обучителни курсове за професията, но ако иска да получи сертификат и той да важи зад граница, трябва да се обучава в чужбина. Най-популярната и за мен възможно най-истинската школа, утвърдена в цял свят, е ISA (International Society of Arboriculture). В България Димитър Захариев и основаната от него Асоциация на арбористите, бих казал, проправиха пътя на професията, утвърдиха стандарт за това как тя трябва да се осъществява, започнаха провеждането на обучителни курсове. В последните години в страната ни проличава разбиране за ролята и значението на арбориста. Забелязва се и нарастващ интерес към тази работа. Смяя да кажа, че с времето нашите арбористи започнаха да показват по-добро качество и по-добро ниво на подготовка в сравнение с много от техните колеги в чужбина.

– Каква е Вашата оценка за дърветата в градската ни среда?

– В градовете дърветата основно са в окаяно състояние. Общините не отпускат средства за наемането на хора, които да се занимават професионално с грижата за тях, а ангажират фирми за свършването на тази задача. Работниците им не разбират от подобна работа и по този начин съсипват дърветата. Не разбирам политиката на общините да премахват старите дървета, когато те могат да се поддържат и да се запазят. Но това не се прави – няма как да оставиш едно дърво в окаяно състояние дълго време с щети по него и да искаш то да е добре, а когато дойде моментът да се премахне, проблемът става и по-голям заради емоционалната реакция на хората, които искат да го защитят. Виждането на градската

Дървото изисква специални грижи – именно това мотивира Светослав Пандуров да стане арборист

управа за дърветата е под всякаква критика. В страни като Италия градските дървета са като по каталог. И там, и другаде се прилагат стандарти в тази дейност, работи се с мисъл и щадящо. У нас дървото се изрязва така, че се осакатява и ако вече няма накъде, трябва да се премахне. За нашенските фирми премахването изобщо на дървото е по-лесно, това е един вид бизнес – маха се старото и се засажда ново. За съжаление, покрай премахването на стари дървета се махат и съвсем здрави – отново защото тази дейност не се извършва от познавачи и професионалисти. В България трябва да се установи практиката да се обследват големите дървета за проблеми по тях, за да се избегнат материалните щети и рискът за живота на хората, когато дойдат например силни ветрове. Нужни са превенция и хора, които да се занимават с обследване и да издават предписания. Колкото до самата грижа, дърветата е необходимо да се подстригват, поддържат; където има кухни, да се направи т.нар. байпас или да се сложи дупчица-колектор, откъдето да изтича навлязлата в дървото вода. Дърветата са като хората – жив организъм са, също боледуват, имат гниене, бактерии, гъби.

– Въпросът, който традиционно задаваме, е какво е за Вас гората?

– Тя е спокойствие, въздух, дом на много живи същества не само в дивата природа, но и в града. Тъжно е, че все още има достатъчно много граждани, които мислят, че присъствието на дърветата в градски условия е излишно и те трябва да бъдат премахнати от градските площи. Дърветата са благородни създания с много ползи за околната среда, те дават и съхраняват живот и за миг не съжалявам, че съм решил да посветя времето си в грижа за тях.

**Въпросите зададе Борислав БЕЛДЕВ
Снимки: Йордан ДАМЯНОВ,
Светослав ПАНДУРОВ**

Кой е „Бобчо“?

Преди няколко години по поречието на р. Черни Лом са открити загадъчно съборени дървета и изгризани клони. Веднага възниква въпросът: кой е тайният дървосекач? Екип от учени и горски служители успява с фотокапан да снима извършителя, с което доказва, че европейският бобър се е завърнал в България след почти два века отсъствие.

Следва научна и медийна сензация – считаният за изчезнал евроазиатски бобър (*Castor fiber* L.) официално „възкръсва“ в България. Проучванията върху разпространението и числеността му продължават – чрез фотокапани, обхождане на територии, заснемане на следи от жизнена дейност и анкетиране на местни ловци, рибари, природолюбители и горски служители. Боброви семейства вече са регистрирани по цялото 470-километрово протежение на българския сектор и островите на река Дунав, както и по някои от притоците ѝ. Бобрите са навлезли до 150 км навътре в Дунавската равнина, достигайки почти до Предбалкана.

Бобърът е гризач и като такъв е въоръжен с мощни предни зъби, наречени резци. С тях, като истински дървосекач, той прекършва клонки, обелва кората на дърветата и прегризва стволите им. Големите клони се използват за преграждане на реките и построяването на бентове, а младите се складират под водата и през зимата служат за храна. Да – Бобчо е вегетарианец! Рибата изобщо не го впечатлява.

Жилището на бобъра също е изградено от клонки и има два входа: главният е под водата, а има и един резервен „комин“ към сушата. В този лабиринтен „мезонет“ живеят двамата родители и техните деца. Бобрите образуват двойки за цял живот, като семейната територия старателно се маркира и защитава. Съществуват строги граници между отделните групи, но като цяло бобърът съжителства мирно с много други животни. Един от на-

Жилище на бобър

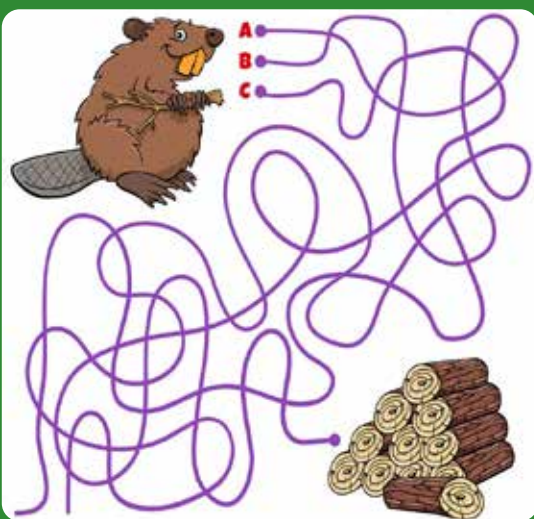
шите фотокапани дори улови белка, която охотно и безпроблемно изяде плодовете, оставени за Бобчо.

Бобърът е защитен вид почти навсякъде, където се среща. Голям помощник е по възстановяване на речните екосистеми. Тих и непретенциозен, безплатно пълни речните легла на увредените от нас реки. Бобърът е истински конструктор, хидроинженер и лесовъд без висше образование, изключително полезен за природата ни. Всичко прави сам – сече, конструира и пълни с вода реките. Има ли бобър – има вода, а има ли вода – има река, риба, птици, дивеч и гори. Ако ние, хората, дадем шанс на бобъра да възстанови популацията си в България, в замяна ще получим буйни, бистри и богати на живот води – такива, каквито Майката Природа ги е създала.

Впрочем, трябва да се научим да различаваме бобъра от видрата, нутрията, ондатрата и норката, което изисква определени знания и умения. Освен по преки наблюдения, видът трябва да бъде разпознаван и по следите от жизнените си дейности.

Доц. д-р Теодора
ТЕОФИЛОВА
ИБЕИ – БАН

По кой път бобърът ще стигне до своята строителна площадка?

Взemi молив, лист и гума и нарисуй бобър само в 6 лесни стъпки

CHAMELEON

TESTED BY NATURE

ВИСОКОТЕХНОЛОГИЧНО ЛОВНО ОБЛЕКЛО

НА ФОКУС

ФЕАЙЕ

Редовна цена: 85EUR
Специална цена: **65EUR**

Еластично софтвер яке от 100% безшумен плат в цвят маслина с Teflon™ DWR покритие - водоотблъскващо, ветроустойчиво и с три функционални джоба, изход за антена и извод за слушалки.

ГРАСИЛИС

Редовна цена: 85EUR
Специална цена: **65EUR**

Лек, безшумен и водоотблъскващ летен панталон с Teflon™ DWR покритие и еластични панели за пълна свобода на движение. Оборудван с множество функционални джобове и вграден регулируем колан.

Предлагаме възможност за брандиране при поръчка на количества - добавете името на вашата служба, предприятие или институция директно върху облеклото.

КОД ЗА 20% ОСТЪПКА

ГОРА

Кодът е вярно само при директни поръчки

+359 892 791 299

info@chameleonhunting.bg

www.chameleonhunting.bg

ИЗСЛЕДВАЙ
CHAMELEON

STIHL

100
ГОДИНИ

**СВЕЖИ
ПРОЛЕТНИ
ПРЕДЛОЖЕНИЯ
ОТ STIHL**

**В НАД 200-ТЕ ОТОРИЗИРАНИ
МАГАЗИНА ЗА STIHL В ЦЯЛАТА СТРАНА**